[4963]Ext.-601

T.Y. B.Com.

BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK (M.LAW)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the term 'Proposal'. Explain the legal rules as to a valid proposal.**[20]**

Q2) Who is an 'unpaid seller'? What are the various rights of an unpaid seller?**[20]**

OR

Explain the concept of Limited Liability partnership. State the provisions of dissolution of 'Partnership' and 'Limited Liability Partnership'. **[20]**

Q3) a) What are the salient features of the consumer protection Act 1986? **[10]**

b) Explain the rights of design holder. **[10]**

OR

a) What are the unfair trade practices under the consumer protection Act 1986? **[10]**

b) Explain the characteristics of copyright. **[10]**

Q4) What is meant by endorsement of a Negotiable Instrument? Describe in detail the various types of endorsement. **[20]**

Q5) Write short notes on (Any Two): **[20]**

a) Nature and legality of E-commerce.
b) Essentials of a valid Arbitration Agreement.
c) State Consumer Disputes Redressal Commission.
d) Scope of traditional knowledge as an Intellectual Property.

✍ ✍ ✍

P1202

[4963]Ext.-601
T.Y. B.Com.
BUSINESS REGULATORY FRAMEWORK (M.LAW)
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*
    2)   *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
    3)   *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1)   'प्रस्ताव' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. प्रस्तावासंबंधीचे कायदेशीर नियम स्पष्ट करा.   **[20]**

प्रश्न 2)   'अदत्त विक्रेता' म्हणजे कोण? अदत्त विक्रेत्याचे विविध अधिकार स्पष्ट करा.   **[20]**
         किंवा
  'मर्यादित जबाबदारी, भागीदारी' ही संकल्पना स्पष्ट करा. 'भागीदारी' व 'मर्यादित जबाबदारी भागीदारी'
  यांच्या विसर्जनासंबंधीच्या कायदेशीर तरतुदी स्पष्ट करा.   **[20]**

प्रश्न 3)   अ)   ग्राहकसंरक्षण कायदा 1986 ची वैशिष्ट्ये कोणती?   **[10]**
    ब)   आराखडा (संकल्पचित्र) धारकाचे अधिकार स्पष्ट करा.   **[10]**
         किंवा
    अ)   ग्राहक संरक्षण कायद्याअंतर्गत अनुचित व्यापारी प्रथा कोणत्या?   **[10]**
    ब)   कॉपीराईट (लेखाधिकार) ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.   **[10]**

प्रश्न 4)   चलनक्षमपत्राचे पृष्ठांकन म्हणजे काय? पृष्ठांकनाच्या विविध प्रकारांचे सविस्तर वर्णन करा. **[20]**

प्रश्न 5)   थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**
    अ)   ई–कॉमर्सचे स्वरूप व वैधता/कायदेशिरपणा.
    ब)   लवादाच्या करारासाठीच्या कायदेशीर बाबी.
    क)   राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग.
    ड)   'पारंपारिक ज्ञान' या बौद्धिक संपदेची व्याप्ती.

✍ ✍ ✍

[4963]Ext.-602

T.Y. B.Com.

ADVANCED ACCOUNTING

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

    1)   *All questions are compulsory.*

    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

    3)   *Use of calculator is allowed.*

Q1) a)   Answer in one sentence only (any six):   **[12]**

     i)   Accounting standard 17 stands for what?

     ii)   When a bank can stop the transfer its Net Profit to Statutory Reserve?

     iii)   What is service tax?

     iv)   Why average clause is included in the Insurance Policy?

     v)   What do you mean by 'Standing Charges'?

     vi)   What is meant by current assets?

     vii)   What is a Co-operative Society?

     viii)   What is meant by Branch?

     ix)   What is the formula for calculating Gross Profit percentage in case of Loss of Profit policy?

   b)   Write short notes on (any three):   **[18]**

     i)   Accounting standard 18.

     ii)   Operating Ratio.

     iii)   Statement of Affairs.

     iv)   Contingent Liability.

     v)   VAT.

     vi)   Tax Deducted at Sources.

P.T.O.

Q2) Following is the trial balance of Mahanagar Bank Ltd. as on 31st March 2015.

[20]

Trial Balance

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Premises Less depreciation	3,70,000	-
Money at call & Short Notice	4,30,000	-
Furniture Less depreciation	60,000	-
Depreciation on Bank's Assets	22,000	-
Non-Banking Assets acquired in settlement of claims	40,000	-
Cash in Hand	6,00,000	-
Cash at Bank	5,00,000	-
Investments	7,00,000	-
Loans, Cash Credit and Overdraft	25,30,000	-
Interest on Deposits and Borrowings	4,00,000	-
Audit fees	9,000	-
Salaries and Allowances	81,000	-
Directors Fees	8,000	-
Postage & Telegrams	2,700	-
Printing & Stationery	7,400	-
Other Expenditure	4,900	-
Interest and Discount	-	7,35,000
Share Capital Authorised: 15,000 Equity Shares of Rs. 100 each	-	
Issued and Subscribed: 12,000 Equity Shares of Rs. 100 each fully paid.	-	12,00,000
Statutory Reserve		2,40,000
Deposits		25,00,000
Provident fund		2,70,000
Borrowings from Other Banks		5,10,000
Unclaimed Dividend		8,000
Commission and Exchange		75,000
Profit on sale of Non-Banking assets		2,400
Profit & Loss A/c (1/04/2014)		2,24,600
Total	57,65,000	57,65,000

Adjustments:

i) Provide Rs. 20,000 for Bad and Doubtful Debts.
ii) Bills for collection amounted to Rs. 2,10,000.
iii) Acceptances, Endorsements and other obligations on behalf of customer's amounted to Rs. 1,04,000.
iv) Provide Rs. 3,000 for Rebate on Bills Discounted.
v) Provide Rs. 21,000 for Taxation.
vi) Postage stamps of Rs. 320 and stationery of Rs. 1400 was in hand on 31/3/2015.

Prepare Profit and Loss Account for the year ended 31/3/2015 and the balance sheet as on that date as per Banking Regulation Act.

OR

From the following Trial Balance as on 31/03/2015 and the information given there after of Malegaon Consumer's Co-operative Society Ltd. Malegaon. Prepare Trading Account and Profit and Loss Account for the year ended 31/3/2015 and Balance Sheet as on that date.

Trial Balance as on 31/3/2015

Particulars	Debit Rs.	Credit Rs.
Share Capital as on 1/4/14	-	10,000
Reserve Fund	-	1,500
Co-Operative Development Fund	-	500
Stock of Goods (1/4/2014)	11,250	-
Office Furniture	5,300	-
Price Fluctuation Fund	-	800
Sundry Creditors	-	2,000
Sundry Debtors	3,000	-
Salaries	7,500	-
Commission	2,700	-
Commission Payable	-	500
Rent and Taxes	2,600	-
Postage	1,250	-
Travelling and Conveyance	200	-
Printing and Stationery	400	-
Calls in Arrears as on 1/4/2014	600	-
Dividend for the year 2013-14	470	-
Audit fees	400	-
Interest on Investments	-	1,100
Profit for the year 2013-14	-	5,000
Equipments	1,800	-
Admission fees	-	50
Purchases	1,58,500	-
Carriage and Cartage	4,000	-
Investments	10,000	-
Sales	-	2,05,000
Cash in Hand and at Bank	16,480	
Total	2,26,450	2,26,450

Additional Information:

i) Closing stock of goods as on 31/3/2015 is valued at cost price Rs. 12,500 and at market price Rs. 14,000.

ii) Outstanding expenses as on 31/3/2015 were as follows:-

   a) Rent Rs. 100   b) Salary Rs. 200

iii) Salary prepaid amounted to Rs. 300.

iv) Interest accrued on investments was Rs. 200.

v) Charge 5% depreciation on office furniture.

vi) The society declared 10% dividend on its paid-up capital as on 31/3/2014. The society also transfered 25% of their profits for the year ended 31/3/2014 to Reserve Fund and transferred Rs. 310 to Co-Operative Development Fund as approved in the Annual General meeting held on 31st July 2014.

Q3) a) A fire occurred in the godown of M/s Poonawala on 31st March 2014 destroying the major portion of the stock. The following particulars were, however, available. **[10]**

Particulars	Rs.
Stock on 1st Jan.2013	31,400
Stock on 31st Dec. 2013	35,600
Sales for the year 2013	1,00,500
Sales from 1st Jan. 2014 to 31st March 2014	40,250
Purchases for the year 2013	80,000
Purchases from 1st Jan. 2014 to 31st March 2014	12,600

Included in the stock of 31st Dec. 2012 were some shop-soiled goods which originally cost Rs. 2000 but were valued at Rs. 1400. Half of this stock was sold for Rs. 500 in the year 2013 and the remaining stock was valued at Rs. 600 on 31st Dec. 2013. Half of this was sold for Rs. 250 in March 2014. The unsold portion was considered to be worth 80% of its original cost. Subject to this the rate of gross profit was uniform. The sum insured was Rs. 15,000 and there was an average clause in the policy. The stock salvaged was worth Rs. 1,200.
Find out the amount of claim to be lodged with the insurance company for loss of stock.

b)   M/s Rajesh Traders Pune has a branch at Nashik. The goods are invoiced to the branch so as to have a profit of 30% on Invoice price, under the strict instructions of selling goods only at invoice price. Following are the particulars relating to the branch.   **[20]**

Particulars		Rs.
Stock on 1.1.2014 (Invoice Price)		12,000
Debtors on 1.1.2014		6,200
Goods Sent to Branch (Invoice Price)		35,000
Goods Returned by the branch (Invoice price)		1,000
Credit Sales made during the year		21,000
Cash Sales during the year		20,000
Goods Returned by customers		600
Cash from Debtors		19,000
Discount allowed to Debtors		300
Allowances to Debtors		200
Bad Debts in the year		600
Cheques sent to Branch for		
Salaries	3,300	
Rent and Rates	2,000	5,300
Shortage of goods at the branch		400

Ascertain the profit or loss made by the branch by preparing:

i)   Branch Stock Account

ii) Branch Debtors Account

iii) Branch Expenses Account

iv) Branch Adjustment Account

Q4) You are given: **[20]**

   a) Balance Sheet of Mr. Pratap as on 1.4.2014.

   b) Summary of Cash transctions during the year 2014-2015.

   c) The remaining transctions.

Balance Sheet as on 1/4/2014.

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Capital Account	60,300	Land & Buildings	40,000
Creditors	34,900	Plant & Machinery	25,000
Bills Payable	14,500	Patents	10,000
Loans	15,300	Fixtures	7,500
General Reserve	10,000	Stock	22,300
Outstanding Wages	1,340	Debtors	24,700
Bank Overdraft	2,000	Bills Receivable	7,300
		Cash in Hand	1,540
Total	1,38,340	Total	1,38,340

Dr.	Cash Book for the year ended 31/3/2015		Cr.
Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Balance b/d	1,540	By Bank Overdraft	2,000
To Debtors	22,990	By Wages	7,640
To Bills Receivables	5,700	By Loans Paid	5,300
To Capital	7,500	By Creditors	20,500
To Cash Sales	17,910	By Bills Payables	10,900
To Commission	2,500	By Salaries	11,700
To Rent	11,000	By Sundry Expenses	730
		By Interest on Loans	1,000
		By Drawings	4,470
		By 6% Investment (Purchased on 1st October 2014)	4,000
		By Cash Balance	790
		By Bank Balance	110
Total	69,140	Total	69,140

Other information:-

Credit Sales	Rs. 38,000	Discount Allowed	Rs.	510
Credit Purchases	Rs. 35,000	Discount from		
Bills Receivables (Received)	Rs. 10,700	Suppliers	Rs.	370
		Bills Payable	Rs.	9,700
Stock on 31/3/2015	Rs. 29,500	(Issued)		

Bills Receivables Dishonoured Rs. 1,500.

Adjustments:-

i) Provide 5% for doubtful debts on debtors and bills receivables.

ii) Depreciate Plant & Machinery by 5% and Land & Building by $2\frac{1}{2}\%$, Patents & Fixtures by 10%.

iii) Outstanding wages amounted to Rs. 910 and Salaries Outstanding amounted to Rs. 540.

iv) Transfer Rs. 5,000 to General Reserve.

Prepare Trading and Profit & Loss account for the year ended 31/3/2015 and Balance Sheet as on that date.

<div align="center">OR</div>

The following Summarised Trading and Profit and Loss account of Sanjay Ltd. for the year ended 31st March, 2015 and the Balance Sheet as on that date.

Dr.   Trading Account   Cr.

Particulars	Rs.	Particulars	Rs.
To Opening Stock	1,00,000	By Sales	8,50,000
To Purchases	5,60,000	By Closing Stock	1,50,000
To Gross Profit	3,40,000		
Total	10,00,000	Total	10,00,000

Profit and Loss Account

Dr.				Cr.
Particulars	Rs.	Particulars		Rs.
To Operating Expenses		By Gross Profit b/d		3,40,000
Selling & Distribution	30,000	By Non-Operating income :		
Administrative				
- Expenses	1,50,000	Interest		3,000
Finance Charges	15,000	Profit on Sale of Shares		7,000
To Non operating				
Expenses: loss on				
Sale of Assets	5,000			
To Net Profit c/d	1,50,000			
Total	3,50,000	Total		3,50,000

Balance Sheet as on 31/3/ 2015

Liabilities	Rs.	Assets	Rs.
Issued Capital		Land & Building	1,50,000
2,000 Equity Shares		Plant & Machinery	80,000
of Rs. 100 each	2,00,000	Stock	1,50,000
Reserves	90,000	Debtors	70,000
Profit & Loss A/c	60,000	Bank Balance	30,000
Sundry Creditors	1,20,000		
Bank Overdraft	10,000		
Total	4,80,000	Total	4,80,000

From the above statements you are required to calculate the following ratios with significance.

i) Current Ratio.

ii) Liquid Ratio.

iii) Operating Ratio.

iv) Stock Turnover Ratio.

v) Debtors Turnover Ratio.

vi) Net Profit Ratio.

vii) Gross Profit Ratio.

✍ ✍ ✍

[4963]Ext.-603

T.Y. B.Com.

ECONOMICS

Indian and Global Economic Development

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

  1) *All questions are compulsory.*
  2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) State the comparison of the Indian Economy with developed Economies with respect to **[20]**

  a) Industry   b) Service Sector
  c) Per Capita Income   d) Agriculture

Q2) Describe the constraints on Agricultural Development in India. **[20]**

OR

Explain the role of Industrilisation in Economic Developement. **[20]**

Q3) a) State the importance of foreign trade in Economic Development. **[10]**
     b) Explain the structure and objectives of SAARC. **[10]**

OR

     a) State the role of Human Resource in Economic Development. **[10]**
     b) Explain current Export-Import policy (Exim Policy). **[10]**

Q4) Explain the forms and need of foreign capital. **[20]**

Q5) Write short notes on any two: **[20]**

  a) Human Development Index (H.D.I.).
  b) New Industrial Policy - 1991.
  c) Role of Public Sector in infrastructural development?
  d) International Monetary fund. (I.M.F)

P1204

[4963]Ext.-603
T.Y. B.Com.
ECONOMICS
Indian and Global Economic Development
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

          2)   उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

          3)   संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1)   भारतीय अर्थव्यवस्थेची विकसीत अर्थव्यवस्थांशी पुढील मुद्याच्या आधारे तुलना करा.   **[20]**

      अ)   उद्योग

      ब)   सेवा क्षेत्र

      क)   दर डोई उत्पन्न

      ड)   शेती

प्रश्न 2)   भारतातील शेती विकासातील अडथळ्यांचे वर्णन करा.   **[20]**

                         किंवा

आर्थिक विकासातील औद्योगिकरणाची भूमिका स्पष्ट करा.   **[20]**

प्रश्न 3)   अ)   आर्थिक विकासातील परकिय व्यापाराचे महत्व सांगा.   **[10]**

      ब)   सार्क ची रचना व उदिष्टे स्पष्ट करा.   **[10]**

                         किंवा

      अ)   आर्थिक विकासातील मावनी संसाधनाची भूमिका सांगा.   **[10]**

      ब)   चालु आयात–निर्यात धोरण (ऐक्झीम धोरण).   **[10]**

प्रश्न 4) विदेशी भांडवलाची प्रकार व गरज स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) कोणत्याही दोनवर थोडक्यात टिपा लिहा. [20]

अ) मावनी विकास निर्देशांक (H.D.I.).

ब) नवीन औद्योगिक धोरण - 1991.

क) पायाभुत सुविधा विकासात सार्वजनिक क्षेत्राची भुमिका.

ड) आंतरराष्ट्रीय नाणे निधी (I.M.F.).

✍ ✍ ✍

[4963]Ext.-604
T.Y. B.Com.
ECONOMICS
International Economics
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:
1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*
3) *Draw diagrams wherever necessary.*

Q1) State the meaning of International trade, Distinguish between Domestic trade and International Trade. **[20]**

Q2) Explain in detail the Merits and Demerits of Free Trade Policy. **[20]**

OR

Explain the Heckscher-Ohlin theory of International Trade. **[20]**

Q3) a) State and explain the causes of disequilibrium of Balance of payments.**[10]**

     b) Explain the Merits and Demerits of Fixed Exchange Rate. **[10]**

OR

     a) Explain the role of Multi-National Corporations. **[10]**

     b) Explain the nature and Scope of Euro-DollarMarket. **[10]**

Q4) Explain the India's Foreign Trade Policy Since 1991. **[20]**

Q5) Write short notes (Any Two): **[20]**
     a) Foreign Capital.
     b) Purchasing Power Parity Theory.
     c) Functions of BRICS.
     d) Terms of Trade.

🖉 🖉 🖉

P1205

[4963]Ext.-604

T.Y. B.Com.

ECONOMICS

International Economics

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 100

सूचना :– 1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भांसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

4) आवश्यक तेथे आकृत्या काढाव्या.

प्रश्न 1) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा अर्थ सांगा. देशांतर्गत व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापार यातील फरक स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) मूक्त व्यापार धोरणाचे गुण आणि दोष सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

किंवा

हेक्शचर–ओहसीन यांचा आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा सिद्धांत स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) अ) व्यवहारतोलातील असमतोलाची कारणे सांगा व स्पष्ट करा. [10]

ब) स्थिर विनिमय दराचे गुण आणि दोष स्पष्ट करा. [10]

किंवा

अ) बहूराष्ट्रीय महामंडळांची भूमिका स्पष्ट करा. [10]

ब) यूरो–डॉलर बाजाराचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 4)   1991 नंतरच्या भारताच्या विदेशी व्यापाराचे धोरण स्पष्ट करा.   [20]

प्रश्न 5)   थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [20]

अ)   विदेशी भांडवल

ब)   खरेदी शक्ती समता सिद्धांत.

क)   ब्रिक्स चे कार्ये (BRICS)

ड)   व्यापार शर्ती.

✍ ✍ ✍

[4963]Ext.-605
T.Y. B.Com.
AUDITING AND TAXATION
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

    1)   *All questions are compulsory.*

    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

    3)   *Use of calculator is allowed.*

Q1) i)   What are the types of audit report.   **[10]**

    ii)   What are the types of errors.   **[10]**

<div align="center">OR</div>

    i)   What are the duties and responsibilities of auditor.

    ii)   Explain the difference between verification and valuation.

Q2) Write the short notes on (any four):   **[20]**

    i)   Audit programme.

    ii)   Audit notebook.

    iii)   Tax audit.

    iv)   Importance of auditing.

    v)   Qualification of auditor.

    vi)   Internal audit.

Q3) Explain the following terms: **[20]**

    i)   Income.

    ii)   Previous year.

    iii)   Continuous audit.

    iv)   Agricultural income.

i) Mr. Rohit has occupied two houses for his residential purposes, from the following particulars determine the income from house property for the A.Y. 2016-17. **[10]**

	House 1	House 2
	Rs.	Rs.
a) Municipal valuation	3,20,000	2,60,000
b) Fair rent	3,70,000	2,64,000
c) Standard rent under Rent Control Act	3,30,000	2,72,000
d) Municipal taxes paid	10 percent	10 percent
e) Fire insurance	4,000	3,000
f) Annual charges	6,000	2,000
g) Interest on loan for construction of house	1,61,600	47,000
h) Date of completion of houses	31 Mar 08	31 May 04

ii) The following is the Profit and Loss Account of Raju for the year ended 31-3-2016. Compute his income from business for A.Y. 2016-17. **[10]**

To Opening stock	1,15,000	By Sales	8,60,000
To Purchases	1,40,000	By Closing stock	20,000
To Wages	1,20,000	By Gift from father	27,000
To Rent	1,46,000	By Income-tax refund	3,000
To Repairs of motor car	13,000		
To Wealth-tax paid	12,000		
To Medical expenses	13,000		
To General expenses	1,10,000		
To Motor car	1,30,000		
To Provision for Dep. on motor car	14,000		
To Advance Income Tax paid	11,000		
To Profit for year	86,000		
	9,10,000		9,10,000

Following further information is given:

a) He carries on his business from rented premises half of which is used as his residence.

b) The use of the car was 3/4th for business and 1/4th for personal purposes.

c) Medical expenses were incurred during sickness of Mr. Raju for his treatment.

d) Wages include ₹ 12,500 an account of Raju's driver.

e) As per rules the rate of depreciation on motorcar is 15%.

Q4) Mr. Yash is a General Manager of a Textile Company of Delhi. He has submitted the following particulars of his income for the financial year 2015-16. **[20]**

i) Basic salary Rs. 2,10,000 (Annual).

ii) D.A. Rs. 12,000 p.m. (Rs. 5,000 p.m. enters into retirement benefits).

iii) Education allowance for two children at Rs. 1,300 p.m. per child and hostel expenditure allowance for elder son @ Rs. 1,450 p.m.

iv) Commission on sales Rs. 20,000.

v) Entertainment allowance Rs. 800 p.m.

vi) Travelling allowance for his official tours Rs. 40,000 (Actual expenditure on tours amounted to Rs. 27,000).

vii) He was given cloth worth Rs. 2,000 by his employer free of cost.

viii) He resides in the Bungalow of the company. Its fair rent is Rs. 12,000 p.m. He pays Rs. 51,000 p.a. as rent for the house. A watchman and a cook have been provided by the company who were paid Rs. 1,400 per month each.

ix) He has been provided with a motor car of 1.8 litre engine capacity (i.e.1800 cc) power with a driver for his official as well as personal use. Running and maintenance expenses are borne by the company.

x) The company has contributed-

A) 10% of salary to notified pension account / scheme and

B) Rs. 35,000 to his RPF.

xi) Interest credited to RPF account was @ 13% p.a. amounted to Rs. 16,250.

xii) Professional tax paid Rs. 2,500. Compute his income from salary for the Assessment Year 2016-2017.

Q5) Mr. Sanjay, Finance Manager of K.L. Ltd., Mumbai furnishes the following particulars for the financial year 2015-16. **[20]**

i) Salary Rs. 46,000 p.m.

ii) Value of medical facilities provided in a hospital maintained by company Rs. 87,000.

iii) Rent free accommodation owned by the company.

iv) Housing Loan of Rs.6,00,000 at the interest rate of 3% p.a. (no repayment is made during the year). The interest changed by S.B.I. on such loan is at 9% p.a.

v) Gift in kind made by the company on the occasion of wedding anniversary of Mr. Sanjay Rs. 4,750.

vi) A wooden dining table and 4 chairs were provided to Sanjay at his residence. This was purchased on 1-5-2011 for Rs. 60,000 and sold to Sanjay on 1-8-2014 for Rs. 30,000.

vii) Personal purchases through credit card provided by the company amounting to Rs. 10, 000 was paid by the company. No part of the amount recovered from Sanjay.

viii) An ambassador car which was purchased by the company on 15-7-2012 for Rs. 2,50,000 was sold to Mr. Sanjay on 14-7-2014 for Rs. 1,00,000. Depreciation on motor car is charged by 20% p.a. by written down value other income received and payments made by Mr. Sanjay during previous year 2015-16.

ix) Interest on fixed deposit with a company Rs. 5,000.

x) Income from specified Mutual Fund Rs. 3,000.

xi) Interest on bank Term Deposit of minor daughter Rs. 3,000.

xii) Income from U.T.I. received by the minor son with disability Rs. 11,200.

xiii) Contribution to annuity plan(pension fund) of L.I.C. u/s 80 ccc Rs. 10,000.

xiv) Deposit in p.p.f. Account made during year 2015-16 Rs. 70,000.

xv) Bonds of ICICI (tax saving) eligible for deducation u/s 80 C Rs. 30,000.

Compute the taxable income and tax liability for the assessment year 2016-17.

P1206

[4963]Ext.-605

T.Y. B.Com.

AUDITING AND TAXATION

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   *सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*

          2)   *उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

          3)   *कॅलक्युलेटरचा वापर करण्यास परवानगी आहे.*

          4)   *आवश्यक असल्यास इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1)   i)   अंकेक्षण अहवालाचे प्रकार सांगा.   **[10]**

         ii)   चुकांचे प्रकार सांगा.   **[10]**

<div align="center">किंवा</div>

         i)   अंकेक्षकाची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.

         ii)   प्रमाणन आणि मुल्यांकन यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 2)   थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)   **[20]**

         i)   अंकेक्षण कार्यक्रम.

         ii)   अंकेक्षण सारण वही.

         iii)   कर अंकेक्षण.

         iv)   अंकेक्षणाचे महत्व.

         v)   ऑडिटरची पात्रता.

         vi)   अंतर्गत अंकेक्षन.

प्रश्न 3)   खालील संकल्पनाचे अर्थ सांगा.   **[20]**

         i)   उत्पन्न.

         ii)   करपुर्व वर्ष.

         iii)   सततचे अंकेक्षक.

         iv)   कृषी उत्पन्न.

प्रश्न 3) i) श्री रोहित यांची दोन घरे असून ते राहण्यासाठी त्याचा वापर करतात. खालील माहितीच्या आधारे करनिर्धारक वर्ष 2016-17 साठी घरापासूनचे करपात्र उत्पन्न काढा. **[10]**

तपशिल		घर–1	घर–2
अ)	नगरपालिका मुल्यांकिन	3,20,000	2,60,000
ब)	वाजवी भाडे	3,70,000	2,64,000
क)	प्रमाणित भाडे–भाडे नियंत्रण कायद्यानुसार	3,30,000	2,72,000
ड)	नगरपालिका कर भरला	10%	10%
इ)	अग्निविमा	4,000	3,000
फ)	वार्षिक फी	6,000	2,000
य)	घरबांधनीसाठी घेतलेल्या कर्जावरचे व्याज	1,61,600	47,000
र)	घर बांधकाम पुर्नतेची तारीख	31 मार्च 2008	31 मे 2004

ii) श्री. राजू यांच्या 31 मार्च 2016 रोजी संपलेल्या वर्षाचे नफा–तोटा पत्रक खालीलप्रमाणे आहे. त्यांचे करनिर्धारण वर्ष 2016-17 चे व्यवसायापासूनचे उत्पन्न काढा. **[10]**

P & L A/c

तपशिल	₹	तपशिल	₹
– आरंभिची शिल्लक	1,15,000	विक्री	8,60,000
– खरेदी	1,40,000	अखेरची शिलक	20,000
– मजूरी	1,20,000	वडीलांकडून भेट	27,000
– भाडे	1,46,000	प्राप्तीकर परतावा	3,000
– मोटरकार दुरूस्ती	13,000		
– संपत्तीकर भरक	12,000		
– वैद्यकिय खर्च	13,000		
– किरकोळ खर्च	1,10,000		
– मोटर कार	1,30,000		
– मोटरकार साठी घसाऱ्याची तरतुद	14,000		
– आगाऊ प्राप्तीकर भरक	11,000		
– वार्षिक नफा	86,000		
	9,10,000		9,10,000

इतर माहिती

अ) श्री राजू हे भाड्याच्या जागेत व्यवसाय करतात त्यापैकी अर्धा भाग राहण्यासाठी वापरतात.

ब) मोटरकारचा 3/4 वापर व्यवसायासाठी आणि 1/4 वापर खाजगी कारणासाठी होतो.

क) वैद्यकिय खर्चाचा समावेश श्री. राजूवरील उपचारासाठीचा आहे.

ड) मजूरीचे ₹ 12,500 राजू यांच्या ड्रायव्हरसाठी आहे.

इ) नियमानुसार मोटर कारवरील घसारा 15% आहे.

प्रश्न 4) श्री. यश हे दिल्ली येथील टेक्सटाईल कंपनीत जनरल मॅनेजर पदावर आहेत. त्यांनी त्यांच्या 2015-16 ची आर्थिक वर्षाची उत्पन्नाची खालील प्रमाणे माहिती दिली आहे. श्री यश यांचे पगारापासून करपात्र उत्पन्न काढा 2016-17. **[20]**

i) मुळ पगार ₹ 2,10,000 (वार्षिक).

ii) महागाई भत्ता ₹ 12,000 द.म. (₹ 5,000 निवृत्ती लाभासाठी आहेत.)

iii) त्यांच्या दोन्ही मुलांचा शैक्षणिक भत्ता ₹ 1,300 द.म. आहे. मोठ्या मुलाचा हॉस्टेल भत्ता ₹ 1,450 द.म. आहे.

iv) विक्रीवरील कमीशन ₹ 20,000.

v) करमणूक भत्ता ₹ 800 द.म.

vi) त्यांच्या कार्यालयीन भेटीचा वाहतूक भत्ता ₹ 40,000 आहे. (कार्यालयीन भेटीचा वाहतूक भत्ताची योग्य खर्च ₹ 27,000 आहे.)

vii) त्यांना मालकाकडून ₹ 2,000 चे कापड विनामुल्य मिळाले.

viii) ते कंपनीच्या बंगल्यात राहतात. त्याचे वाजवी भाडे ₹ 12,000 आहे. ते ₹ 51,000 वार्षिक भाडे भरतात त्यांना कंपनीने सुरक्षारक्षक व स्वयंपाकी पुरविलेला आहे त्यांचा खर्च ₹ 1,400 प्रत्येकी कंपनी करते.

ix) कंपनीने त्यांना 1.8 सी.सी. क्षमतेची कार ड्रायव्हर सहीत पुरविली आहे (1800 सी सी) सदर मोटर कारचा वापर खाजगी व कार्यालयीन दोन्ही साठी आहे. गाडीचा देखभालीचा खर्च कंपनी करते.

x) कंपनीचे योगदान

अ) मान्यता प्राप्त पेन्सन योजनेस कंपनीने वेतनाच्या 10% अंशदान दिले.

ब) मान्यताप्राप्त भविष्यनिर्वाह निधीत ₹ 35,000.

xi) मान्यता प्राप्त भविष्य निर्वाह निधीवरील 13% प्रमाणे व्याजाची रक्कम ₹ 16,250.

xii) व्यवसाय कर ₹ 2,500 भरक.

प्रश्न 5) श्री. संजय हे के. एल कंपनी , मुंबई येथे फायनान्स मॅनेजर आहेत. त्यांच्या वित्तीय वर्ष 2015-16 ची माहिती खालीलप्रमाणे आहे. **[20]**

i) पगार ₹ 46,000 द.म.

ii) कंपनीच्या हॉस्पीटलमधील वैद्यकिय खर्चाची पुरविलेल्या सेवेचा खर्च ₹ 87,000.

iii) कंपनीच्या मालकीचे घर विनामुल्य पुरविले आहे.

iv) गृहकर्ज ₹ 6,00,000 @ 3% दराने आहे (त्या वर्षात कर्जाचा परतावा नाही) त्या कर्जावर एस. बी. आय ने 9% प्रतीवर्ष व्याज आकारले आहे.

v) श्री. संजय यांच्या लग्नाच्या वाढदिवशी कंपनीने ₹ 4,750 ची वस्तुरूपी भेट दिली.

vi) श्री. संजय यांच्या घरी लाकडी भोजनाचा टेबल आणि खुर्च्या कंपनीने पुरविल्या आहेत. ते कंपनीने 1-5-2011 रोजी ₹ 60,000 ला खरेदी केले व संजय यास 1-08-2014 रोजी ₹ 30,000 ला विकले.

vii) त्यांनी कंपनीने दिलेल्या क्रेडिट कार्डचे ₹ 10,000 ची वैयक्तिक खरेदी केली. त्याची रक्कम कंपनीने अदा केली त्याची वसूली कंपनीने केली नाही.

viii) कंपनीने दि 15-7-2012 रोजी खरेदी केलेली ₹ 2,50,000 ची अॅम्बेसेडर कार संजय यांना दि 14-7-2014 रोजी ₹ 1,00,000 ला विकली मोटर कारवरील घसारा प्रतीवर्षी 20% प्रमाणे घटीत मुल्यावर आधारित आहे.

ix) कंपनीच्या कायम ठेवीवरील व्याज ₹ 5,000 आहे.

x) म्युच्युअल फंडाचे उत्पन्न ₹ 3,000.

xi) त्यांच्या अज्ञान मुलीच्या मुदती बँक ठेवीवरील व्याज ₹ 3,000 आहे.

xii) त्याच्या अपंग असलेल्या अज्ञान मुलाला युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडिया कडून ₹ 11,200 उत्पन्न मिळाले.

xiii) एल आय सी च्या वार्षिक योजनेतील (पेन्शन फंड) योगदान (रक्कम 80 ccc) ₹ 10,000. आहे.

xiv) त्यांनी 2015-16 मध्ये सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधीत ठेव ठेवली ₹ 70,000.

xv) आय सी आय सी आय चा बॉन्ड कलम 80C अन्वये वजावटीस पात्र आहे. ₹ 30,000 (कर बचतपत्र)

श्री. संजय यांचे 2016-17 साठीचे करपात्र उत्पन्न व करदेयता काढा.

✍ ✍ ✍

[4963]Ext.-606
T.Y. B.Com.
BUSINESS ADMINISTRATION - II
Human Resource Development and Marketing
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*
Instructions to the candidate:
    1)   All questions are compulsory.
    2)   All questions carry equal marks.

Q1) Define the term "Human Resource Department". Explain the role of human resource department in modern business. **[20]**

Q2) a)   What is succession planning? State importance of succession planning.**[10]**
    b)   What is Branding? State importance and advantages of branding. **[10]**
<div align="center">OR</div>
    a)   Explain product life cycle in detail.
    b)   State objectives of Training and development.

Q3) a)   What is performance appraisal? State importance of performance appraisal. **[10]**
    b)   Explain various factors affecting pricing decisions. **[10]**
<div align="center">OR</div>
    a)   Define the term "Lebelling". Explain advantages of lebelling.
    b)   What is market Research? Explain the scope of market research.

Q4) Define the term Global marketing. Explain difficulties in Global marketing in detail. **[20]**

Q5) Write short notes on (Any Four): **[20]**
    a)   Quality Circle.
    b)   Career planning.
    c)   Packaging.
    d)   Telemarketing.
    e)   Scope of advertising.
    f)   Retail marketing.

<div align="center">🖋🖋🖋</div>

P1207

[4963]Ext.-606

T.Y. B.Com.

व्यवसाय प्रशासन – II

(मानवी संसाधन विकास आणि विपणन)

(2013 पॅटर्न)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   *1)*   *सर्व प्रश्न आवश्यक.*

         2)   *सर्व प्रश्नांना समान गुण.*

प्रश्न 1)   ''मानवी संसाधन विभाग'' संकल्पना स्पष्ट करून आधुनिक व्यवसायातील मानवी संसाधन विभागाची भूमिका स्पष्ट करा.   **[20]**

प्रश्न 2)   अ)   उत्तराधिकारी नियोजन म्हणजे काय ते सांगून उत्तराधिकारी नियोजनाचे महत्व स्पष्ट करा.**[10]**

      ब)   मुद्रांकन म्हणजे काय? मुद्रांकनांचे महत्व आणि फायदे लिहा.   **[10]**

किंवा

      अ)   वस्तूजीवनचक्र सविस्तर स्पष्ट करा.

      ब)   प्रशिक्षण आणि विकासाची उद्दिष्ट्ये लिहा.

प्रश्न 3)   अ)   कार्यक्षमता मूल्यांकन म्हणजे काय? कार्यक्षमता मूल्यांकनाचे महत्व विशद करा.   **[10]**

      ब)   किंमत निश्चितीकरणावर प्रभाव पाडणारे विविध घटक स्पष्ट करा.   **[10]**

किंवा

      अ)   ओळखपट्टी किंवा नामांकन संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे फायदे लिहा.

      ब)   बाजारपेठ संशोधन म्हणजे काय? बाजारपेठ संशोधनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) ''जागतिक विपणन'' संकल्पना स्पष्ट करून जागतिक विपणनातील अडथळे सविस्तर स्पष्ट करा.[20]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)   [20]

अ) गुणवत्ता वर्तुळे.

ब) कारकीर्द नियोजन.

क) बांधणी.

ड) टेलीमार्केटिंग.

इ) जाहिरातीची व्याप्ती.

फ) किरकोळ विपणन.

🖛 🖛 🖛

P1208

[4963]Ext.-607

T.Y. B.Com.

BANKING AND FINANCE

Financial Markets and Institutions in India

(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*

2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Money Market. Explain the structure and scope of Indian Money Market. **[20]**

Q2) What do you mean by Capital Market? Explain the scope and Characteristics of Indian Capital Market. **[20]**

OR

What is Foreign Exchange Market? Explain the segments and participants of Foreign Exchange Market. **[20]**

Q3) a) State the functions of Lease Financing Company. **[10]**

b) State the working of Industrial Finance Corporation of India. **[10]**

OR

a) Explain in detail Post Office Savings Schemes. **[10]**

b) State the working of state Finance Corporations. **[10]**

Q4) State the functions and working of Security Exchange Board of India. **[20]**

Q5) Write notes (any two): **[20]**

a) Mudra Bank.

b) factoring Company.

c) Provident Funds.

d) Insurance Regulatory Development Authority.

❰❰❰

P1208

[4963]Ext.-607

T.Y. B.Com.

BANKING AND FINANCE

Financial Markets and Institutions in India

(2013 Pattern) (Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [*एकूण गुण : 100*

सूचना :– 1) *सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवतात.*

3) *संदर्भांसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) नाणेबाजाराची व्याख्या लिहा. भारतीय नाणेबाजाराची रचना आणि व्याप्ती सांगा. [20]

प्रश्न 2) भांडवल बाजार म्हणजे काय? भारतीय भांडवल बाजाराची व्याप्ती आणि वैशिष्ट्ये सांगा. [20]

किंवा

परकीय विनिमय बाजार म्हणजे काय? परकीय विनिमय बाजारातील विभाग आणि सहभागी घटक स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 3) अ) भाडेपट्टा वित्तपुरवठा कंपन्यांची कार्ये स्पष्ट करा. [10]

ब) भारतीय औद्योगिक वित्त पुरवठा महामंडळाची कामगिरी स्पष्ट करा. [10]

किंवा

अ) टपाल कार्यालयाच्या बचत योजना सविस्तर स्पष्ट करा. [10]

ब) राज्य वित्तपुरवठा मंडळांची कामगिरी स्पष्ट करा. [10]

प्रश्न 4)   भारतीय प्रतिभूती विनिमय मंडळाचे कार्ये आणि कामगिरी स्पष्ट करा.   [20]

प्रश्न 5)   टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [20]

   अ)   मुद्रा बँक.

   ब)   अडत व्यवहार कंपनी.

   क)   भविष्य निर्वाह निधी.

   ड)   विमा नियामक विकास प्राधिकरण.

✍ ✍ ✍

[4963]Ext-608
T.Y. B.Com.
BUSINESS LAWS AND PRACTICES (Special Paper -II)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

     1)   *All questions are compulsory.*

     2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Explain rules regarding workers Health as per factories act. 1948.   **[20]**

Q2) Explain the privileges and special rights of Registered Trade Union as per the Trade Union Act, 1926.   **[20]**

<div align="center">OR</div>

Define wages and explain the authorised deductions from wages of workers under the payment of wages Act, 1936.

Q3) a)   State objectives and scope of the Employees providend fund and miscellaneous provision Act, 1952.   **[10]**

     b)   State Rights and Duties of Inspectors appointed for Inspection and Investigation of company.   **[10]**

<div align="center">OR</div>

     a)   What is General Fund of Trade Union? State the objectives for which the General Fund. Can be used.

     b)   Explain minimum and maximum Bonus.

Q4) What do you mean by social responsibilities of company? Explain social Responsibilities of companies.   **[20]**

Q5) Write shrot notes (Any two):   **[20]**

     a)   Rules for payment of wages. (wages Act, 1936).

     b)   Morality and Business Ethics in India.

     c)   Provisions for protection of minority Interest.

     d)   Cadbury committee's Report.

<div align="center">○○○</div>

P1500

[4963]Ext-608
T.Y. B.Com.
BUSINESS LAWS AND PRACTICES (Special Paper -II)
(2013 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ: 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :– 1)   *सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*
          2)   *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1)   कारखान्यांचा कायदा, 1948 नुसार कर्मचाऱ्यांच्या आरोग्याबाबतचे नियम स्पष्ट करा.   **[20]**

प्रश्न 2)   कामगार संघटनांचा कायदा, 1926 अन्वये नोंदवलेल्या कामगार संघटनांचे विशेष हक्क आणि सवलती स्पष्ट करा.   **[20]**

                            किंवा

       वेतनाची व्याख्या सांगा. वेतन कायदा, 1936 अन्वये कामगारांच्या वेतनातून करता येणाऱ्या अधिकृत कपाती स्पष्ट करा.

प्रश्न 3)   अ)   कर्मचारी भविष्यनिर्वाह निधी व विविध तरतुदींचा कायदा, 1952 उद्दिष्टे आणि व्याप्ती सांगा.**[10]**

          ब)   कंपनीचे निरीक्षण आणि अनुसंधानासाठी नियुक्त केलेल्या निरीक्षकांचे हक्क आणि कर्तव्ये सांगा.   **[10]**

                            किंवा

          अ)   कामगार संघटनेचा राजकिय निधी म्हणजे काय ? राजकिय निधी कोणत्या उद्देशांसाठी खर्च करता येतो ते सांगा.

          ब)   किमान व कमाल बोनस म्हणजे काय हे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4)   कंपन्यांची सामाजिक जबाबदारी म्हणजे काय ? कंपन्यांच्या सामाजिक जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा.**[20]**

प्रश्न 5)   थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[20]**

          अ)   वेतन देण्याबाबतचे नियम (वेतन कायदा, 1936).

          ब)   भारतातील व्यावसायिक नैतिकता.

          क)   अल्पसंख्यांकांच्या हितरक्षणाबाबतच्या तरतुदी.

          ड)   कॅडबरी समितीचा अहवाल.

<div align="center">○○○</div>

[4963]Ext-609
T.Y. B.Com.
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Paper -II)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

    1)   *Question No. 1 is compulsory.*

    2)   *Solve any five questions from Q. No.2 to Q.No. 9.*

    3)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What mean by co-operative management ? Describe the scope and objectives of co-operatives Management. **[20]**

Q2) Enumerate the need and significance of professionalisation of Management in co-operatives. **[16]**

Q3) What do you know about Human Resource Management? Comment on co-operative philosophy. **[16]**

Q4) Define Decision making ? State the Importance of Decision making in co-operative management. **[16]**

Q5) What mean by Registrar of Co-operatives? Describe the functions of Registrar of co-operatives in detail. **[16]**

Q6) What do you know about financial management of co-operatives? Enumerate the Nature and Importance of financial Management of co-operatives. **[16]**

Q7) Define Audit Report ? State the Importance of Audit Report in co-operatives. **[16]**

Q8) What mean by co-operative Audit ? Explain the various types of co-operative Audit. **[16]**

Q9) Enumerate in detail the various sources of finance to co-operatives. **[16]**

○○○

P1501

[4963]Ext-609
T.Y. B.Com.
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Paper -II)
(2013 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   प्रश्न क्र. 1 सोडविणे आवश्यक आहेत.
              2)   प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 9 यापैकी कोणतेही पांच पश्न सोडवा.
              3)   उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1)   सहकारी – व्यवस्थापन म्हणजे काय ? सहकारी – व्यवस्थापनाची व्याप्ती आणि उद्दीष्टये विशद करा.   **[20]**

प्रश्न 2)   सहकारात व्यवस्थापनाच्या व्यावसायिकीकरणाची असलेली गरज आणि महत्व विशद करा.**[16]**

प्रश्न 3)   मनुष्यबळ व्यवस्थापन याबद्दल आपण काय जाणता ? सहकारी – तत्वज्ञान यावर चर्चा करा.**[16]**

प्रश्न 4)   निर्णय क्षमतेची (निर्णय घेण्याची क्षमता) व्याख्या सांगून सहकारी व्यवस्थापन निर्णय क्षमतेचे असलेले महत्व सांगा.   **[16]**

प्रश्न 5)   सहकारी संस्थाचा निबंधक म्हणजे काय ? सहकारी संस्थाच्या निबंधकाची कार्ये सविस्तर विशद करा.   **[16]**

प्रश्न 6)   सहकारी वित्तिय व्यवस्थापन याबद्दल आपण काय जाणता ? सहकारी वित्तिय व्यवस्थापनाचे स्वरूप आणि महत्व विशद करा.   **[16]**

प्रश्न 7)   लेखापरिक्षण अहवालाची व्याख्या सांगा ? सहकारात लेखापरिक्षण अहवालाचे असलेले महत्व सांगा.   **[16]**

प्रश्न 8)   सहकारी – संस्थाचे लेखापरिक्षण म्हणजे काय ? सहकारी लेखापरिक्षणाचे असलेले विविध प्रकार स्पष्ट करा.   **[16]**

प्रश्न 9)   सहकारी संस्थासाठी उपलब्ध असलेले विविध वित्तिय मार्ग (स्रोत) सविस्तर विशद करा.   **[16]**

○○○

[4963]Ext.-610

T.Y. B.Com.

COST AND WORKS ACCOUNTING

(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

    1)   *All questions are compulsory.*

    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

    3)   *Use of calculator is allowed.*

Q1) a)   State whether the following statements are True or False.   **[5]**

    i)   Direct cost cannot be conveniently identified with a particular cost unit.

    ii)   The time factor is ignored when the cost of material is used as the basis for absorption of overheads.

    iii)   Fixed, variable and semi-variable is the classification of overheads according to variability.

    iv)   An example of composite cost unit in passenger Transport Company is the kilometer.

    v)   Joint product are the result from the same common process.

b)   Fill in the blanks.   **[5]**

    i)   _____ means the allotment of whole items of cost to cost centres.

    ii)   Absorption of overhead rates takes place when only after allocation and _____ of overheads.

    iii)   Where the actual loss in a process is less than the anticipated loss the difference between the two is considered to be _____.

    iv)   When profit is 20% of the selling price of a job, it is equal to _____ of its cost price.

    v)   In contract costing the total loss if any, is transferred to _____ account.

Q2) What is Activity Based costing? Explain the important stages in Activity Based costing. **[20]**

OR

What is Job costing. Explain its advantages and limitations. **[20]**

Q3) Write short notes on (any four): **[20]**
   a) Cost Units in Service Costing.
   b) Normal loss in process Costing.
   c) Value of work certified.
   d) Joint products and By Products.
   e) Escalation clause in Contract Costing.

Q4) a) A company has 3 production departments A,B,C and 2 service departments D and E. The following data extracted from the records of the company for a particular given period. **[15]**

   i) Rent and Rates   25,000
       General lighting   3,000
       Indirect wages   7,500
       Power   7,500
       Depreciation on machinery   50,000
       Sundries   50,000

   ii) Additional data:

Particulars	Production Departments			Service Departments	
	A	B	C	D	E
Direct wages (₹)	15,000	10,000	15,000	7,500	2,500
Horse Power of Machines	60	30	50	10	-
Cost of Machinery (₹)	3,00,000	4,00,000	5,00,000	25,000	25,000
Production hours worked	6,226	4,028	4,066	-	-
Floor space (sq.mt.)	2,000	2,500	3,000	2,000	500
Lighting points	10	15	20	10	5

   b) From the following information, calculate room days of a Hotel (Annual)**[5]**

   Number of rooms   300
   Occupancy rate   90%
   No. of days in a month   30
   No. of working months in a year   7

Q5) A) A product passes through two distinct processes A and B. From the following information you are required to prepare process accounts.**[15]**

Particulars	Process A	Process B
Materials introduced in Process A (Units)	20,000	-
Value of materials introduced in process A (₹)	30,000	-
Materials (₹)	-	3,000
Labour (₹)	10,000	15,000
Overheads (₹)	7,000	9,850
Normal loss (% of input)	10%	4%
Scrap value of normal loss	₹ 1 per unit	₹ 2 per unit
Output (Units)	17,500	17,000

There is no stock or work in progress in any process.

B) Bharat construction, Pune undertook a contract No. 34 for ₹ 4,00,000 on 1st April, 2014. They incurred the following expenses during the year 2014-15. **[15]**

	₹
Materials issued from stores	36,600
Materials transferred from contract No. 43	3,400
Materials purchased for the contract	10,000
Materials in hand (31st March, 2015)	2,500
Plant issued for contract	20,000
Wages paid	70,000
Architect's fees	3,600
Wages due but not paid.	1,000
Cash received from contractee	1,44,000
Work certified	1,80,000
Cost of work uncertified	1,500

of the plant and materials charged to the contract, plant costing ₹ 4,000 and materials costing ₹ 3,000 were lost. On 31st March, 2015 plant costing ₹ 3,000 was returned to store. Charge depreciation on plant @ 15% p.a. as per written down value method. Prepare contract account for the year ended 31st March, 2015.

OR

B) The 'X' Transport Ltd. operates a fleet of trucks. The records for truck No. xxx, reveals the following information for september, 2015. **[15]**

Days maintained	30
Days operated	25
Days idle	5
Total hours operated	300
Total kms covered	4,500

The following further information is made available:

a) Operating cost for the month:

Petrol ₹ 12,000, Oil ₹ 1,700, Grease ₹ 900, wages to Driver ₹ 5,500, wages to cleaner 3,500.

b) Maintenance cost for the month:

Repairs ₹ 1,700, Overhaul ₹ 600, Tyres ₹ 1,500, Garage charges 1,000.

c) Fixed cost for the month:

Insurance ₹ 500, Licence, tax etc. ₹ 800 other overheads 2,300.

d) Capital cost:

Cost of aquisition ₹ 7,00,000, Residual value at the end of 5 years life is ₹ 1,00,000.

Prepare cost Sheet and compute:

i) Cost per day maintained.

ii) Cost per day operated.

iii) Cost per kilometer, and

iv) Cost per hour.

🖋 🖋 🖋

[4963]Ext.-611
T.Y. B.Com.
STATISTICS
BUSINESS STATISTICS
(2013 Pattern) (Special Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*
Instructions to the candidates:
   1)   *All questions are compulsory.*
   2)   *Figures to the right indicate full marks.*
   3)   *Use of statistical tables and calculator is allowed.*

Q1) Attempt any five of the following: **[10]**

   a)   State addition law of probability.

   b)   State additive property of binomial distribution.

   c)   Compute $^{15}C_{13}$

   d)   If $P(A) = 0.6$, $P(B) = 0.4$, $P(A \cap B) = 0.3$, find $P(A \cup B)$.

   e)   A coin is tossed 20 times and following sequence of heads (H) and tails (T) is obtained:

      H T T H H T T H T H H H T T H H T H H H

      At 5% level of significance check the unbiasedness of a coin.

   f)   Define Bernoulli distribution, state its mean and variance.

Q2) Attempt any four of the following: **[20]**

   a)   A husband and wife appear for two vacancies in the same post. The probability of husband selection is $\frac{1}{7}$ and that of wife is $\frac{1}{5}$. What is the probability that–

      i)   both of them will be selected?

      ii) only one of them will be selected?

b) In an health survey on the relation between condition of mother and her child, revealed the following results:

Condition of mother↓	Condition of child	
	Clean	Dirty
Clean	12	26
Dirty	16	06

Does there exist any relation between condition of mother and her child, at 5% L.O.S. $\left[\text{Given } \chi_1^2 = 3.81, \chi_2^2 = 5.99, \chi_3^2 = 7.81\right]$

c) In all 5% housewives in Nashik do not use kerosene as a fuel. If a sample of 50 housewives is selected at random in Nashik, what will be the probability that 4 housewives in the sample do not use kerosene as a fuel. [given $e^{-2.5} = 0.218$].

d) A sample of 400 male students is found to have mean weight of 50.47 kg. Can it be regarded as a sample from large population with mean weight 52 kg, given that population standard deviation is 1.2.kg? [Use $\alpha = 0.05$]

e) Define independence of two events and mutually exclusive events. Can two events be independent and mutually exclusive simultaneously. Justify?

Q3) Attempt any four of the following: **[20]**

a) Following are the responses to the questions "how many hours do you study before an exam?"

6 5 1 2 2 5 7 5 3 7 4 7

Use sign test to test the hypothesis at 5% level of significance that the median numbers of hours a student studies before an exam is 3.

b) A Computer Operator claims that she can type at the rate of 100 words per minute on an average. In 10 trials she typed at an average rate of 116 words per minute with standard deviation 15 words. Can we accept her claim at 5% level of significance?

c) The mean life of sample of 10 electric bulbs was found to be 1456 hours with standard deviation 423 hours. A second sample of 17 bulbs chosen from a different batch showed a mean life of 1280 hours with standard deviation of 398 hours. Is there a significant difference between the means of two batches? Use 5% level of significance.

d) A discrete random variable X has following probability mass function (p.m.f)

$$P(X=x)=\frac{x}{6}, \quad x = 1,2,3$$

$$= 0, \quad \text{otherwise}$$

Obtain mean and standard deviation of X.

e) Explain the following terms:

   i) Hypothesis

   ii) P value

   iii) Critical Region

Q4) Attempt any two of the following: **[20]**

a) Memory capacity of 10 students was tested before and after training. State whether the training was effective or not from the following scores.

Roll No.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Before training	12	14	11	8	7	10	3	0	5	6
Aftertraining	15	16	10	7	5	12	10	2	3	8

b) A die is tossed twice.

   i) Write sample space of this experiment.

   ii) A discrete random variable X denotes Sum of integers appearing on the uppermost faces. Write down its probability and cumulative probability distribution.

   iii) Find mean and standard deviation of X.

c) i) Describe test procedures for testing $H_0: P = P_0$ against $H_1: P \neq P_0$.

   ii) In a sample of 1000 people in Maharashtra, 540 are rice eaters and the rest are wheat eaters. Can we assume that both rice and wheat are equally popular in this State at 1% level of significance?

d) i) Describe the test procedure of large sample test for equality of population means.

   ii) The means of two single large samples of 1000 and 2000 members are 67.5 inches and 68.0 inches respectively. Can the samples be regarded as drawn from the same population with standard deviation 2.5 inches at 5% level of significance?

Q5) Attempt any two of the following: [30]

a) The joint probability distribution of (x,y) is given below:

Y \ X	0	1	2	3
1	K	3K	5K	2K
2	2K	K	K	K
3	3K	2K	K	K

Obtain:

    i) The value of K

    ii) marginal probability distribution of X and Y

    iii) $P(X + Y > 3)$

    iv) Conditional probability distribution of Y given $X = 2$

    v) Are X and Y independent?

b) Life expectancy in 10 regions of Maharashtra in 1980 and 12 regions of Maharashtra in 1990 is as follows:

1980	37	39	36	35	44	45	50	41	44	42		
1990	44	45	47	43	42	50	52	48	51	43	46	49

Test whether population variances are same? [Use 2% level of significance]

c) Let $X \sim N(100, 64)$, Find:

    i) $P(X \leq 110)$

    ii) $P(X \geq 80)$

    iii) $P(104 \leq x \leq 114)$

    iv) $P(88 \leq X \leq 108)$

    v) $E(Y)$ and $Var(Y)$, where $Y = 4X + 10$.

P1211

[4963]Ext.-612

T.Y. B.Com.

BUSINESS ENTREPRENEURSHIP

(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

1) *All questions are compulsory.*

2) *All questions carry equal marks.*

Q1) Define the term 'Small Scale Industries' Explain the role played by SSI in the development of Indian Economy. **[20]**

Q2) Explain the steps involved in the formation of a Small Business Venture. **[20]**

OR

What is 'Ratio Analysis'? Explain the types of Ratio Analysis.

Q3) Answer any <u>Two</u> questions from the following: **[20]**
   a) Explain the financial assistance made by SFC to Small Industries.
   b) Explain the financial & marketing aspects of Business plan.
   c) Explain any three approaches of Small Enterprise Management.
   d) Write a success story of One Entrepreneur in your region.

Q4) What is 'Business Sickness'? Explain the Internal & External causes of Business. **[20]**

Q5) Write short notes (Any Two): **[20]**
   a) District Industrial Centre
   b) Importance of Business Plan
   c) Creativity & Innovation
   d) Project Report

P1211

[4963]Ext.-612

T.Y. B.Com.

BUSINESS ENTREPRENEURSHIP

(2013 Pattern) (Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :–   1)   *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

        2)   *सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.*

        3)   *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1)   ''लघु उद्योग'' या संकल्पनेची व्याख्या द्या. भारतीय अर्थव्यवस्थेच्या विकासामध्ये लघु उद्योगाची भूमिका स्पष्ट करा.   **[20]**

प्रश्न 2)   लघुउद्योग व्यवसायाची स्थापना करण्यातील पायऱ्या स्पष्ट करा.   **[20]**

<p align="center">किंवा</p>

''रशो ऑनॅलिसिस्'' म्हणजे काय? ''रशो ऑनालिसिस्चे'' प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3)   खालीलपैकी <u>दोन</u> प्रश्नांची उत्तरे द्या.   **[20]**

   अ)   राज्य वित्तीय महामंडळा कडून लघु उद्योगांना केले जाणारे वित्तीय साह्य स्पष्ट करा.

   ब)   व्यावसायिक आराखडयाचे वित्तीय व विपणन पैलू स्पष्ट करा.

   क)   लघु उद्योग व्यवस्थापनातील कोणतेही तीन दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

   ड)   तुमच्या भागातील यशस्वी उद्योजकाची यशोगाथा लिहा.

प्रश्न 4) व्यावसायिक आजारपण म्हणजे काय? व्यावसायिक आजारपणाची अंतर्गत व बाह्य कारणे स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) टिपा द्या. (कोणत्याही दोन) [20]

अ) जिल्हा उद्योग केंद्र

ब) व्यावसायिक आराखड्याचे महत्त्व

क) सर्जनशीलता व नवनिर्मिती

ड) प्रकल्प अहवाल

✍ ✍ ✍

[4963]Ext.-613
T.Y. B.Com.
MARKETING MANAGEMENT - II
(2013 Pattern) (Paper - II)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :
1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What are the methods of 'Sales Forecasting'?   **[16]**

Q2) What do you mean by 'Bench Marking'? Explain the advantages of 'Bench Marking'.   **[16]**

OR

Define the term 'Marketing Planning'. Describe the process of preparing 'Market Plan'.

Q3) a) Explain the element of 'Marketing Plan'.   **[8]**
    b) Give the limitations of 'Sales Budget'.   **[8]**

OR

a) What are the objectives of Social Marketing?

b) Explain the factors affecting 'Marketing Organization'.

Q4) Explain the features and types of 'Agricultural Product'.   **[16]**

Q5) Explain the importance of Consumer Protection Act - 1986 with reference to Marketing Management.   **[16]**

OR

What do you mean by 'International Marketing'? Which are the problems and challenges of International Marketing.

P.T.O.

Q6) Write short notes (Any two) :   **[20]**

   a) Marketing in 21st Century

   b) Defects in Agricultural Marketing

   c) Trade Mark Act - 1999

   d) Distinguish between International Marketing and Domestic Marketing

⊖⊖⊖

P1212

[4963]Ext.-613
T.Y. B.Com.
विपणन व्यवस्थापन – II
(2013 पॅटर्न) (Paper - II)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]　　　　　　　　　　　　　　　　　　[एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
　　　　 2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
　　　　 3) संदर्भांसाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1)　विक्री विषयक अंदाज वर्तविण्याच्या विविध पध्दती कोणत्या? 　　[16]

प्रश्न 2)　'मापदंड–निर्धारण' म्हणजे काय? मापदंड निर्धारणाचे विविध फायदे कोणते. 　[16]
　　　　　　　　　　　　　　　किंवा
'विपणन नियोजन' या संज्ञेची व्याख्या सांगा. विपणन नियोजन तयार करण्याची प्रक्रिया सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 3)　अ)　विपणन नियोजनाचे घटक स्पष्ट करा.　　　　　　　　　[8]
　　　　　ब)　विक्री अंदाज पत्रकाच्या मर्यादा सांगा.　　　　　　　　[8]
　　　　　　　　　　　　　　　किंवा
　　　　　अ)　सामाजिक विपणनाची उद्दिष्टे कोणती?
　　　　　ब)　प्रभावी विपणन संघटनेचे आवश्यक घटक सांगा.

प्रश्न 4)　कृषी उत्पादनाची वैशिष्ट्ये आणि प्रकार स्पष्ट करा.　　　　　[16]

प्रश्न 5)　ग्राहक संरक्षण कायदा – 1986 चे महत्व विपणन व्यवस्थापनाच्या अनुषंगाने स्पष्ट करा.[16]
　　　　　　　　　　　　　　　किंवा
आंतरराष्ट्रीय विपणन म्हणजे काय? आंतरराष्ट्रीय विपणना समोरील आव्हाने आणि समस्या कोणत्या.

प्रश्न 6)   थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [20]

अ)   21 व्या शतकातील विपणन

ब)   कृषी विपणनातील उणीवा

क)   व्यापार चिन्ह कायदा 1999

ड)   आंतरराष्ट्रीय विपणन आणि स्थानिक विपणन यातील फरक स्पष्ट करा.

⊖⊖⊖

[4963]Ext.-614
T.Y. B.Com.
AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS
(2013 Pattern) (Special Paper - II)

Time :3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :
1) *Question No.1 is compulsory.*
2) *Attempt any Five from question No. 2 to 8.*
3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Agricultural productivity? Explain the causes of low productivity of Agriculture in India. Suggest the measures to improve it. **[20]**

Q2) Take a brief review of institutional land reforms in India. **[16]**

Q3) Explain the types of agricultural labours. Explain in brief the measures used by government to eliminate the problems of agriculture labours. **[16]**

Q4) Discuss the importance of declaration of minimum support prices and purchasing of food grains by government in solving seasonal fluctuation in agriculture. **[16]**

Q5) Explain in detail the broad features of Industrial growth in India. **[16]**

Q6) Answer in brief : **[16]**

a) Explain the arguments against privatisation of public enterprises.

b) Explain the causes of industrial disputes.

Q7) Explain the progress & problems of Iron & steel Industry in India.   **[16]**

Q8) Write short notes on: **[16]**

    a)   The role of IDBI in industrial finance

    b)   Social security and welfare measures

<div align="center">⊖⊖⊖</div>

P1213

[4963]Ext.-614
T.Y. B.Com.
कृषी व औद्योगिक अर्थशास्त्र
(2013 पॅटर्न) (Special Paper - II)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [*एकूण गुण : 100*

सूचना :– *1)* प्रथम प्रश्न अनिवार्य आहे.
     2) प्रश्न क्र. 2 ते 8 पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
     3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) शेतीची उत्पादकता म्हणजे काय? भारतातील शेती उत्पादकता कमी असण्याची कारणे सांगून ती सुधारण्यासाठी उपाय सूचवा. [20]

प्रश्न 2) भारतातील संस्थात्मक जमीन सुधारणांचा थोडक्यात आढावा घ्या. [16]

प्रश्न 3) शेतमजूरांचे प्रकार स्पष्ट करा. शेतमजूरांच्या समस्या कमी करण्यासाठी सरकारने केलेले उपाय थोडक्यात स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 4) शेतीतील हंगामी चढउतार कमी करण्यासाठी सरकारने जाहीर केलेली किमान आधारभूत किंमत आणि अन्नधान्याचे खरेदीचे महत्व स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) भारतातील औद्योगिक वृध्दीची ठळक वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 6) थोडक्यात उत्तरे लिहा. [16]

     अ) सार्वजनिक उद्योगांच्या खाजगीकरणाविरूध्द युक्तीवाद स्पष्ट करा.

     ब) औद्योगिक संघर्षाची कारणे स्पष्ट करा.

प्रश्न 7)   भारतातील लोखंड –पोलाद उद्योगाची प्रगती आणि समस्या स्पष्ट करा.   **[16]**

प्रश्न 8)   थोडक्यात टीपा लिहा.   **[16]**

अ)   औद्योगिक वित्तपुरवठ्यातील भारतीय औद्योगिक विकास बँकेची भूमिका.

ब)   सामाजिक सुरक्षितता आणि कल्याणकारी उपाय.

⊖⊖⊖

[4963]Ext.-615
T.Y.B.Com.
DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT
(Special Paper - II) (2013 Pattern)

Time :3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :
1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in 20 Words each (any ten):   **[20]**

i) Define strategic planning.

ii) What do you mean by estimate budget?

iii) What are the sources of armaments procurement for third world countries?

iv) What is threat perception?

v) Define zero budgets.

vi) Write any two methods of war finance.

vii) What is dual economy?

viii) Define performance budget.

ix) Define deficit finance.

x) What do you mean by war potential?

xi) State the meaning of Non-productive defence expenditure.

xii) Write any two merits of DPSU.

xiii) Write any two merits of war time economy.

Q2) Answer in 300 Words each (any two): **[30]**

    i)   Discuss importance of logistics in defence preparedness.

    ii) Establish relationship between defence vs development.

    iii) Explain relationship between performance budget and military expenditure.

Q3) Answer in 300 words each (any two): **[30]**

    i)   Explain government policies towards armament production in India.

    ii) Discuss organizational aspects of decision making.

    iii) Describe status of indigenous arms production in India.

Q4) Write short notes on (any two): **[20]**

    i)   Problems and prospects of arms production in India.

    ii) Role of DPSU in India's defence production.

    iii) Principles of logistics.

⊖⊖⊖

P1214

[4963]Ext.-615
T.Y.B.Com.
DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT
(Special Paper - II) (2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :– 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1)   20 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दहा)   **[20]**

     i)   ''सामरिक नियोजन'' व्याख्या द्या.

     ii)   अंदाज आधारित अर्थसंकल्प म्हणजे काय?

     iii)   तिसऱ्या जगातील राष्ट्रांचे शस्त्रास्त्र उत्पादनाची उगमस्रोत्रे कोणती?

     iv)   धोक्याविषयीची संकल्पना म्हणजे काय?

     v)   ''झिरो बजेट'' व्याख्या द्या.

     vi)   युध्दनिधी संकल्पनाच्या दोन पध्दती नमूद करा.

     vii)   डयुल ईकॉनॉमी म्हणजे काय?

     viii)   कार्याभिमुख अर्थसंकल्प व्याख्या द्या.

     ix)   ''डिफीसिट फायनान्स'' व्याख्या द्या.

     x)   युध्दक्षमता म्हणजे काय?

     xi)   ''अनुत्पादक संरक्षण खर्च'' अर्थ लिहा.

     xii)   डि.पी.एस.यु. चे दोन गुणधर्म लिहा.

     xiii)   युध्दकालीन अर्थव्यवस्थेचे कोणतेही दोन गुणधर्म लिहा.

प्रश्न 2) 300 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[30]**

    i) संरक्षण सज्जतेसंबधी पुरवठाव्यवस्थेच्या महत्वाविषयी चर्चा करा.

    ii) संरक्षण सज्जता आणि विकास कार्यक्रम यातील संबध स्पष्ट करा.

    iii) कार्याभिमुख अर्थसंकल्प आणि संरक्षणावरील खर्च यातील संबध स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 300 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[30]**

    i) भारतातील शस्त्रास्त्र उत्पादनाबाबतचे भारत सरकारचे धोरण स्पष्ट करा.

    ii) निर्णय प्रक्रीयेतील संघटनात्मक पैलू विषयी चर्चा करा.

    iii) भारतातील मुलभूत–स्वदेशी शस्त्रास्त्र उत्पादनाची सध्यस्थीतीचे वर्णन करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

    i) भारतातील शस्त्रास्त्र उत्पादनाच्या समस्या आणि भवितव्य

    ii) भारताच्या संरक्षण उत्पादनातील सार्वजनिक क्षेत्राची भुमिका

    iii) पुरवठा व्यवस्थापनाची तत्वे.

⊖⊖⊖

[4963]Ext.-616
T.Y. B.Com.
INSURANCE, TRANSPORT AND CLEARANCE (Paper -II)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks :100*

Instructions to the candidates:

1) Question No. 1 is compulsory.

2) Solve any five questions from Q. No.2 to Q.No. 9.

3) Figures to the right indicate full marks.

Q1) What mean by life Insurance? Explain in detail the claim settlement procedure of life Insurance. **[20]**

Q2) What do you know about Insurance Business? State the effects of Privatization on Insurance Business. **[16]**

Q3) Distinguish between Nominations and Assignments. **[16]**

Q4) Describe the main provisions of Insurance Regulatory and Development Act (IRDA). **[16]**

Q5) Define General Insurance? Explain the Accidental Benifits and disability benefits of General Insurance contract. **[16]**

Q6) Enumerate the current trends of General Insurance in Global Business. **[16]**

Q7) What do you know about forfeiture of policies? Explain the methods of payment of General Insurance. **[16]**

Q8) Enumerate the objectives and provisions of Insurance Amendment Act. 2002. **[16]**

Q9) What mean by Insurance Agent? Explain in detail the role of Insurance Agent in Insurance Business. **[16]**

❍❍❍

P1502

[4963]Ext.-616
T.Y. B.Com.
INSURANCE, TRANSPORT AND CLEARANCE (Paper -II)
(2013 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळः 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :–   1)   प्रश्न क्र. 1 सोडविणे आवश्यक आहेत.
             2)   प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 9 यापैकी कोणतेही पांच प्रश्न सोडवा.
             3)   उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1)   आयुर्विमा म्हणजे काय? आयुर्विम्याची नुकसान भरपाई मिळविण्याची कार्यपध्दती स्पष्ट करा.
                                                                                    [20]

प्रश्न 2)   विमा व्यवसायाबद्दल आपण काय जाणता ? विमा व्यवसायाचे खासगीकरण याचे विमा व्यवसायावर
             होणारे परिणाम सांगा.   [16]

प्रश्न 3)   वारसनादें (Nominations) आणि मुख्त्यार पत्र (Assignments) या दोघामधील फरक स्पष्ट
             करा.   [16]

प्रश्न 4)   विमा नियमनात्मक आणि विकास कायद्याच्या (IRDA) मूख्य तरतूदी विशद करा.   [16]

प्रश्न 5)   सर्व साधरण विम्याची व्याख्या सांगा ? सर्व साधारण विमा करारातील अपघाती फायदे व अपंगत्वाचे
             चे फायदे स्पष्ट करा.   [16]

प्रश्न 6)   जागतिक व्यवसायात सर्व साधारण विम्याचे आधुनिक प्रवाह (Trends) विशद करा.   [16]

प्रश्न 7)   पॉलीशीची जाती (पॉलीशी संदर्भातील दंडात्मक कारवाई) या बदल आपण काय जाणता? सर्व
             साधारण विम्याची पैसे देण्या संदर्भातील पध्दती स्पष्ट करा.   [16]

प्रश्न 8)   2002 च्या विमा सुधारणा कायद्याची उद्दीष्ट्ये आणि तरतूदी विशद करा.   [16]

प्रश्न 9)   विमा – एजंट (प्रतिनिधी) म्हणजे काय ? विमा व्यवसायात विमा एजंटची असलेली भूमिका
             सविस्तर स्पष्ट करा.   [16]

○○○

[4963]Ext - 617

T.Y. B.Com.

COMPUTER APPLICATION - II

Computer Networking & Cyber Security

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

1)   *All questions are compulsory.*

2)   *Figures to the right indicate full marks.*

3)   *Neat diagrams must be drawn wherever necessary.*

Q1) Attempt any ten of the following :   **[20]**

     i)   Define the term cryptography

     ii)   Define the term logical address.

     iii)   List the types of communication.

     iv)   What do you mean by connectionless services?

     v)   Define the term protocol.

     vi)   Define the term computer Network.

     vii)   What do you mean by malicious code?

     viii)   What is a threat?

     ix)   What is the purpose of NIC?

     x)   What do you mean by microwave transmission?

     xi)   Define the term security.

     xii)   Define the term weak password.

Q2) Attempt any four of the following :   **[20]**

    a)   Explain in detail the types of networks.

    b)   Explain in detail the security issues in wireless networks.

    c)   Compare bet ISO - OSI and TCP/IP model

    d)   What are the properties of the DP address?

    e)   Explain in detail the components of NIC.

Q3) Attempt any four of the following :   **[20]**

    a)   Explain in detail the categories of cyber crime.

    b)   Explain in detail the MAC sublayer of Fast Ethernet.

    c)   Explain in detail the fiber optics cable propagation modes.

    d)   Explain in detail the architecture of the Bluetooth.

    e)   Explain in detail the tools and techniques of cryptography.

Q4) Write short note on (any four) :   **[20]**

    a)   IP Addressing

    b)   Public key Infrastructure

    c)   Types of communication

    d)   Digital signatures

    e)   E-Commerce security

Q5) Attempt any four of the following :   **[20]**

    a)   Explain in detail the different generations of wireless networks.

    b)   Explain in detail the data link layer of IEEE standard.

    c)   Explain bus topology with the help of a diagram.

    d)   What are the various modes of communications? Explain any one in detail.

    e)   Explain in detail the categories of cyber crime.

❀ ❀ ❀

[4963]Ext.-618
T.Y.B.Com.
BUSINESS ADMINISTRATION (Paper - III)
Finance, Production and Operation Functions
(2013 Pattern)

Time :3 Hours] *[Max. Marks : 100*
Instructions to the candidates :
  1) All questions are compulsory.
  2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) What is Under-capitalisation? Explain the causes and effects of Under-capitalisation. **[20]**

Q2) Define 'Money'. Explain the functions of Money. **[20]**

OR

What is Debentures? Explain the features and types of debentures.

Q3) a) Explain the steps in financial planning. **[10]**
  b) Explain the elements of production control **[10]**

OR

  a) Explain the need of working capital.
  b) Explain the importance of Supply Chain Management.

Q4) What is Material Handling? Explain the modern devices of Material Handling.**[20]**

Q5) Write short notes on (any two): **[20]**
  a) Disadvantages of Public Deposits
  b) Functions of Finance Manager
  c) ABC analysis
  d) Batch production

⊖⊖⊖

P1215

[4963]Ext.-618
T.Y.B.Com.
BUSINESS ADMINISTRATION (Paper - III)
Finance, Production and Operation Functions
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :– 1)   सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
            2)   उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1)   न्युन भांडवलीकरण म्हणजे काय ? न्युन भांडवलीकरणाची कारणे आणि परिणाम स्पष्ट करा.[20]

प्रश्न 2)   'पैसा'– व्याख्या द्या. पैशाची कार्ये स्पष्ट करा.   [20]

किंवा

कर्जरोखा म्हणजे काय ? कर्जरोख्याची वैशिष्ट्ये व प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3)   अ)   वित्तीय नियोजनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.   [10]
            ब)   उत्पादन नियंत्रणाचे घटक स्पष्ट करा.   [10]

किंवा

            अ)   खेळत्या भांडवलाची गरज स्पष्ट करा.
            ब)   पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचे महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4)   सामग्री हाताळणी म्हणजे काय ? सामग्री हाताळणीची आधुनिक साधने स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5)   टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [20]
            अ)   सार्वजनिक ठेवीचे तोटे
            ब)   वित्त व्यवस्थापकाची कार्ये
            क)   अ–ब–क विश्लेषण
            ड)   बॅच प्रॉडक्शन

⊖⊖⊖

[4963]Ext.-619
T.Y. B.Com.
BANKING AND FINANCE
Banking Law and Practices in India
(2013 Pattern) (Paper - III)

Time :3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :
1) *All questions are compulsory.*
2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) What is Negotiable Instruments? Explain the types of Negotiable instruments.
[20]

Q2) Explain the relationship between Banker and Customer. **[20]**

OR

What is Mortgage? Explain the types of Mortgage.

Q3) a) Explain the statutory protection to collecting banker. **[10]**
     b) Explain the Bankers obligations of secrecy of Accounts. **[10]**

OR

a) Explain the statutory protection to paying banker.
b) Explain the steps in project Appraisal.

Q4) Explain the Legal Measures of Recovery of Loans. **[20]**

Q5) Write short notes on (any two) **[20]**
     a) Precautions to be taken by bankers while giving advances.
     b) Amalgamation of banking company.
     c) Banking Regulation Act as applicable to Co-Operative Banks.
     d) Return of cheques

⊖⊖⊖

P1216

[4963]Ext.-619
T.Y. B.Com.
BANKING AND FINANCE
Banking Law and Practices in India
(2013 Pattern) (Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :– 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
          2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
          3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) चलनक्षम दस्तऐवज म्हणजे काय? चलनक्षम दस्तऐवजाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.[20]

प्रश्न 2) बँक म्हणजे काय? बँक आणि ग्राहक यांच्यातील नातेसंबंध स्पष्ट करा.   [20]

किंवा

गहाण म्हणजे काय? गहाणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) अ) वसुली बँकेला मीळणारे कायदेशीर संरक्षण स्पष्ट करा.   [10]

      ब) खात्याच्या गुप्ततेसंबंधी बँकेवरील बंधने स्पष्ट करा.   [10]

किंवा

      अ) प्रदायी बँकेला असणारे कायदेशीर संरक्षण स्पष्ट करा.

      ब) प्रकल्प मुल्यमापनाच्या बाजू स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कर्ज वसुलीच्या कायदेशीर उपाययोजना स्पष्ट करा.   [20]

प्रश्न 5) थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणतेही दोन)   [20]

      अ) कर्ज देताना बँकेने घ्यावयाची काळजी

      ब) बँकींग कंपन्यांचे एकत्रीकरण

      क) सहकारी बँकांना लागू बँक व्यवसाय नियमन कायदा.

      ड) धनादेश परत पाठविणे

⊖⊖⊖

[4963] Ext. - 620

T.Y. B.Com.

BUSINESS LAWS AND PRACTICES

(2013 Pattern) (Special Paper - III)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

    1)   *All questions are compulsory.*

    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

    3)   *Calculator may be used.*

Q1) Define the company Auditor. Explain the Duties and Rights of an Auditor of company. **[18]**

Q2) Explain the procedure of Registration under central sales Act, 1956. **[18]**

<div align="center">OR</div>

Explain the rules and provisions of Acceptance of Deposits by company.**[18]**

Q3) a)   Explain the objects and features of service Tax **[8]**

     b)   From the following details cmpute 'CST' payable by a dealer carring on Business in New Delhi turnover Rs. 16,00,000/- Which is included the following **[8]**

         i)   Trade Commission for which credit notes have to be issued separately   Rs. 48,000

         ii)   Installation charges   Rs. 25,000

         iii) Excise duty   Rs. 80,000

         iv) Freight, Insurance and Transport charges recovered separately in Invoice   Rs. 60,000

         v)   Goods returned by dealer within six months of sales but after the end of the year.   Rs. 40,000

         vi) Central sales Tax @ 4% Buyer issued 'C' forms for all purchases.

<div align="center">OR</div>

Define Dividend and Interest. State difference between Dividend and interest. **[16]**

Q4) Define the concept of company secretary. Explain the position, Duties and Liabilities of company secretary. **[18]**

OR

Explain the registration of service Tax. State types of Assessment of service Tax. **[18]**

Q5) Write short notes on (any two) : **[18]**
   a)   Mortgage and charges.
   b)   Surrender of patent
   c)   Scope of customs Duty Act.
   d)   Qualification of company secretary.

Q6) Explain Borrowing methods of the company. **[12]**

❂ ❂ ❂

P1504

[4963] Ext. - 620
T.Y. B.Com.
BUSINESS LAWS AND PRACTICES
(2013 Pattern) (Special Paper - III)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) कॅलक्युलेटर वापरता येईल.

4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) कंपनी हिशेबतपासनीस म्हणजे काय ? कंपनी हिशेबतपासणीसाची कर्तव्ये व अधिकार स्पष्ट करा. **[18]**

प्रश्न 2) केंद्रीय विक्रीकर कायद्यांतर्गत नोंदणीची कार्यपद्धती स्पष्ट करा. (केंद्रीय विक्रिकर कायदा, 1956) **[18]**

किंवा

कंपन्यासाठी ठेवी स्विकारण्याबाबतचे नियम व तरतुदी स्पष्ट करा.   **[18]**

प्रश्न 3) अ) सेवा कराची उद्दिष्टे व वैशिष्टे स्पष्ट करा.   **[8]**

ब) पुढील माहितीच्या आधारे वार्षिक उलाढाल रू. 16,00,000 असणाऱ्या दिल्लीतील व्यापाऱ्याचा केंद्रीय विक्रीकर काढा.   **[8]**

i) व्यापारी कमिशन/दलाली (ज्यांची स्वतंत्रपणे क्रेडीट नोट दिलेली आहे.) रू. 48,000

ii) बसविण्याचा/स्थापना खर्च (Installation charges)   रू. 25,000

iii) अबकारी कर (Excise duty)   रू. 80,000

iv) भाडे, विमा आणि वाहतूक खर्च (बिजकात स्वतंत्रपणे आकारण्यात आलेला आहे)

रू. 60,000

v) विक्रीपासुन सहा महिन्यात परंतु वर्षा अखेरीनंतर व्यापाऱ्याने परत केलेला माल

रू. 40,000

vi) केंद्रीय विक्रीकराचा दर 4% आहे. खरेदीदाराने सर्व खरेदीसाठी 'C' फॉर्म दिलेला आहे.

किंवा

लाभांश आणि व्याजाची व्याख्या सांगुन. लाभांश आणि व्याज यातील फरक स्पष्ट करा.   **[16]**

3

प्रश्न 4) कंपनी चिटणीस म्हणजे काय? कंपनी चिटणीसाचे कायदेशीर स्थान, कर्तव्य व जबाबदाऱ्या स्पष्ट करा. **[18]**

किंवा

सेवाकर कायद्यान्वये सेवाकराची नोंदणी व सेवाकर आकारणीचे प्रकार स्पष्ट करा. **[18]**

प्रश्न 5) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) : **[18]**

अ) गहाण आणि बोजा

ब) पेटंटचे समर्पण

क) जकात शुल्क कायद्याची व्याप्ती

ड) कंपनी चिटणीसाची पात्रता

प्रश्न 6) कंपन्यांच्या कर्जकाढण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा. **[12]**

❀ ❀ ❀

[4963] Ext. - 621
T.Y. B.Com.
CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Paper - III)
(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

  1)   *All questions are compulsory.*

  2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define Co-Operative Marketing. Explain the different Types of Co-operative Marketing.   **[20]**

Q2) What is meant by Pricing? Explain the Objectives and Significance of Pricing.**[20]**

OR

Explain the Concept of Marketing Research.State the Scope and Need of Marketing Research in Co-operatives.

Q3) a)   State the Factors Influencing Marketing Strategy of Co-operatives. **[10]**

  b)   Write a brief note on Agricultural Marketing.   **[10]**

OR

  a)   State the Objectives of NAFED

  b)   Explain the Organizational set-up NAFED

Q4) Explain in detial Organization Setup and Functions of Agricultural Produce Market Committee.   **[20]**

P.T.O

Q5) Write short notes (any two) :   [20]

    a)   Problems of Agricultural Produce Market Committee.

    b)   Strategy for Exporting Agricultural Produce.

    c)   Cotton Co-operatives.

    d)   Agricultural Co-operative Processing.

❈ ❈ ❈

P1505

[4963] Ext. - 621

T.Y. B.Com.

CO-OPERATION AND RURAL DEVELOPMENT (Paper - III)

(2013 Pattern)

(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 100

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) सहकारी विपणनाची व्याख्या सांगा. सहकारी विपणनाचे वेगळेगळे प्रकार स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 2) किंमत म्हणजे काय? किंमतीची उद्दिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा. [20]

किंवा

विपणन संशोधनाची संकल्पना स्पष्ट करा. सहकारामध्ये विपणन संशोधनाची असलेली व्याप्ती आणि गरज सांगा.

प्रश्न 3) अ) सहकाराच्या विपणन व्यूहरचनेवर प्रभाव पाडणारे घटक सांगा. [10]

ब) कृषी विपणन यावर थोडक्यात टिप लिहा. [10]

किंवा

अ) नाफेडची उद्दिष्टे सांगा.

ब) नाफेडची संघटनात्मक रचना स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) कृषि उत्पन्न बाजार समितीची संघटनात्मक रचना आणि कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा. [20]

प्रश्न 5) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) : [20]

अ) कृषि उत्पन्न बाजार समित्यांच्या समस्या

ब) कृषि उत्पादित माल निर्यातीसाठी असलेली व्यूहरचना

क) सहकारी सूतगिरणी संस्था

ड) सहकारी कृषी प्रक्रीया उदयोग

❀ ❀ ❀

[4963]Ext.-622

T.Y.B.Com.

COST AND WORKS ACCOUNTING (Special Paper - III)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:-

    1)   *All questions are compulsory.*

    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

    3)   *Use of calculator is allowed.*

Q1) A)   Fill in the blanks (any five)   **[5]**

    a)   _____ is the aggregate of fixed cost and profit.

    b)   Budgetary control is a _____ of costing.

    c)   _____ costing enables different firms to compare the costs.

    d)   MIS helps the management in taking _____ .

    e)   The object of _____ is to ascertain the correct cost of farming activity.

    f)   Section ____ deals with the disqualification of cost auditor.

B)   State whether the following statements are true or false (any five)   **[5]**

    a)   All variable costs are included in marginal cost

    b)   Budgetary control does not operate through different budgets.

    c)   Standards require continuous revision

    d)   Uniform costing does not help free exchange of ideas among the participating members.

    e)   Inventory valuation is the most difficult aspect of farm costing.

    f)   Cost Audit report is submitted to the shareholders

Q2) What is meant by inter-firm comparison? Explain the limitations of inter-firm comparison. State the measures to overcome the limitations.   **[20]**

OR

Define MIS. Explain the objectives and advantages of MIS.

P.T.O.

Q3) Write short notes (any four) [20]

    a) Budget manual

    b) Uniform cost manual

    c) Importance of standard costing

    d) Limitations of farm costing

    e) Duties of cost Auditor

    f) Cost Audit programme

Q4) A) The sales and profits during the two years were as follows: [15]

Year	Sales(₹)	Profits(₹)
2015	40,00,000	4,00,000
2016	50,00,000	6,00,000

    You are required to calculate:

    a) p/v Ratio

    b) Fixed cost

    c) BEP

    d) Sales required to earn a profit of ₹ 8,00,000

    e) Profit made when sales are ₹ 70,00,000

    B) Deep manufacturing co. Ltd. produced 100 units of product 'A'. You are required to calculate material price variance and material usage variance from the following information. [5]

    Standard quantity : 40 kgsper unit

    Actual quantity : 50kgsper unit

    Standard price : ₹ 50 per kg.

    Actual price : ₹ 40 per kg

Q5) A) The standard mix of one unit of production is as follows: **[15]**

Material 'A' 80 kgs@ ₹ 20 per kg = ₹ 1600

Material B 100 kgs@ ₹ 25 per kg = ₹ 2500

Total 180 kgs   ₹ 4100

During the month of January 2016, 10 units were actually produced and consumption was as follows:

Material 'A' 1000 kgs@ ₹ 18 per kg = ₹ 18,000

Material 'B' 960 kgs@ ₹ 27 per kg = ₹ 25,920

Total 1960 kgs   ₹ 43,920

Calculate :

a) Material cost variance

b) Material price variance

c) Material usage variance

d) Material mix variance

B) A firm gives you the following data: **[15]**

Standard time per unit = 2.5 hours

Actual hours worked = 2000 hours

Standard rate of wages = ₹ 2 per hour

25% of the actual time has been lost as abnormal idle time

Actual output = 1000 units

Actual wages = ₹ 4500

Calculate:

a) Labour cost variance

b) Labour rate variance

c) Labour efficiency variance

d) Labour Idle time variance

OR

B) From the following figures, prepare cost sheet for crop and dairy for the
    year ending 31/03/2016.   **[15]**

    a)

Items	stock on 01/4/2015	stock on 31/3/2016
Crop	7,500	9,000
Growing crop	5,500	8,000
Seeds	4,000	5,000
Cattle	1,40,000	2,00,000
Cattle food	19,000	10,000
Fertilizers	8,000	6,000

    b) Purchases during the year ending 31/3/2016

        Seeds   ₹ 29,000

        Fertilizers   ₹ 6,000

        Cattle   ₹ 78,000

        Cattle feed   ₹ 25,000

    c) Sales during the year ending 31/3/2016

        Crop   ₹ 51,000

        Cattle   ₹ 70,000

        Milk   ₹ 19,000

    d) Administrative expenses incurred ₹ 12,000 during the year ending
    31/3/2016 are charged to crop and dairy in the ratio of 2:1

    e) Workers and proprietor have consumed the following:

Items	Workers(₹)	Proprietor (₹)
Milk	3,000	2,500
Crops	4,500	2,000

<div align="center">⊖⊖⊖</div>

[4963]Ext.-623

T.Y.B.Com.

STATISTICS

Business Statistics (Special Paper - III)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:-

    1)   *All questions are compulsory.*

    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

    3)   *Use of statistical tables and calculator is allowed.*

Q1) Attempt any five of the following: **[10]**

    a)   Explain pay-off matrix in game theory.

    b)   Define the term simulation.

    c)   Explain the term 'pessimistic time, in PERT.

    d)   Obtain the saddle point for the following Game:

        Player B

$$\text{Player A} \begin{bmatrix} 13 & 17 \\ -15 & 15 \end{bmatrix}$$

    e)   The profit function P for output X is given by

$$P(X) = X^2 - 4X + 6.$$

    Find marginal profit for output 10.

    f)   For the information given below find EMV for act A.

Acts	States of nature		
	X	Y	Z
A	-20	200	400
B	-50	-100	600
C	200	-50	300
Probability	0.3	0.4	0.3

P.T.O.

Q2) Attempt any four of the following: [20]

a) Solve the following game:

Player B

$$\text{Player A} \begin{bmatrix} 3 & 8 & -4 \\ 10 & 11 & 13 \\ 12 & 14 & 8 \end{bmatrix}$$

b) Explain construction of p charts for number of defectives.

c) State and explain dominance principle in game theory.

d) If $C(x) = 8x^2 + 10x$ is the manufacturer's total cost equation, find:
   i) the average cost
   ii) the marginal average cost.

e) For the following pay-off table find the optimal strategy by
   i) Hurwicz Alpha Criterion ($\alpha = 0.8$)
   ii) Laplace Criterion

|	N_1	N_2	N_3	N_4
S_1	14	9	10	5
S_2	11	10	8	7
S_3	9	10	11	13

Q3) Attempt any four of the following: [20]

a) Explain Chance and Assignable Causes.

b) Explain the following terms:
   i) Expectation of life
   ii) Arrival rate
   iii) Utilization factor
   iv) Queue discipline

c) Given the following pay-off matrix

Strategies	States			
	N_1	N_2	N_3	N_4
S_1	14	10	5	13
S_2	8	16	19	11
S_3	17	13	12	14

Determine the optimal strategy under:

i) Maximax criteria

ii) Maximin criteria

d) For the following network find all paths and identify the critical path.
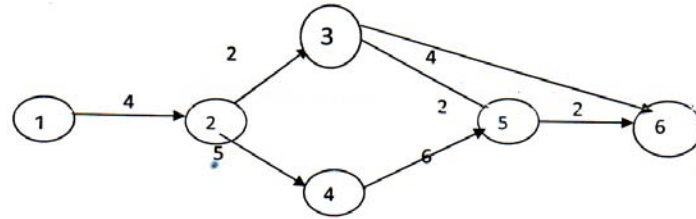
e) Given below is the information about a project regarding different activities. All time estimates are in days.

Activity	1-2	1-5	2-3	2-4	3-4	4-5	5-6
t_0:	2	3	6	5	5	3	1
t_m:	5	12	9	14	8	6	4
t_p:	8	21	12	17	11	9	7

i) Determine expected time estimate and variance for each activity.
ii) Given the total estimated completion time as 32 days with variance 5 days. What is the probability that the project will be completed within 29 days?

Q4) Attempt any two of the following: **[20]**

a) i) State purpose of replacement problem.
  ii) The maintenance cost and resale value per year of a machine whose purchase price is Rs. 10,000 is given below:

Year	Maintenance Cost (in Rs.)	Resale Value (in Rs.)
1	2000	7000
2	2200	5500
3	2400	4000
4	2600	3000
5	2800	2000
6	3200	1000
7	3700	1000
8	4500	500

When should the machine be replaced?

b) In a super market the arrival rate of customers is 5 in every 30 minutes. the average time at cash desk is 4.5 minutes which is exponentially distributed. Find
  i) Traffic intensity
  ii) Average time that customer is expected to spend in queue
  iii) Probability that the queue length will exceed 5
  iv) Probability that the cashier is working
  v) Probability that cashier is idle.

c) The pieces of cloth in 10 different rolls contain following number of defects. 3, 0, 2, 8, 4, 2, 1, 3, 7 and 1. Construct C- chart.

d) The Lajwaab Bakery Shop keeps stock of a popular brand of cake. Previous experience indicates the daily demand as given below:

Daily demand	Probability
0	0.01
15	0.15
25	0.20
35	0.50
45	0.12
50	0.02

Consider the following sequence of random numbers:
21, 27, 47, 54, 60, 39, 43, 91, 25, 20
Using this sequence, simulate the demand for the next 10 days.Also find average demand.

Q5) Attempt any two of the following: **[30]**

a) Write the pay of matrix for the given situation. The demand for vadapav in the morning may be 21, 22, 23, 24, 25 with probabilities 0.1, 0.15,0.2, 0.25,0.3 respectively. Making cost and selling price of one vadapav is Rs. 8 and Rs.10 respectively. Balance vadapav is treated as waste. Also obtain regret table. How much vadapav should he make using EOL criteria?

b) Following the actual measurements of 10 samples each of the 5 observations in bottle filling plant. Construct and draw X and R charts and comment on state of control.

Observations						Sample No.				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	47	48	46	40	35	53	46	51	48	47
2	48	49	42	43	40	52	47	52	48	50
3	49	50	40	45	45	51	48	50	50	52
4	50	51	48	47	46	50	49	50	45	53
5	51	52	49	50	44	49	50	47	46	51

Given $n = 5$, $D_3 = 0$, $D_4 = 2.115$, $A_2 = 0.577$, Draw $\bar{x}$ chart, R chart and comment.

c) The following table gives the activities in a project and other relevant information.

Activity	1-2	1-3	1-4	2-5	2-6	3-5	3-6	4-5	5-6
Duration	8	8	10	10	16	18	14	17	9

Find earliest start, earliest finish, latest start, latest finish, total float, free float and independent float for each activity. Also find critical path.

⊖⊖⊖

[4963]Ext.-624
T.Y.B.Com.
BUSINESS ENTREPRENEURSHIP (Paper - III)
(2013 Pattern)

Time :3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :

    1)   *All questions are compulsory.*

    2)   *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) "Entrepreneurial personality differs from non-entrepreneurial personality". Explain. **[18]**

Q2) Define the term 'organisational behaviour'. Explain its importance and scope.**[18]**

<div align="center">OR</div>

Describe the entrepreneurial personality of Mrs. Jyoti Naik. **[18]**

Q3) a) Write a note on improved work group. **[9]**

    b) Explain the types of team. **[9]**

<div align="center">OR</div>

    a) Explain the terms job rotation and job enrichment. **[9]**

    b) What are the causes of change? **[9]**

Q4) Define the term 'conflict'. What are the causes of conflict? **[18]**

Q5) Write short notes on (any two) **[18]**

    a) Group cohesion

    b) Team v/s group

    c) Types of motivation

    d) A change model

Q6) You are personnel Manager of private limited company. You are assigned to reduce the stress of employees. How will you do it? **[10]**

<div align="center">⊖⊖⊖</div>

P1219

[4963]Ext.-624
T.Y.B.Com.
BUSINESS ENTREPRENEURSHIP (Paper - III)
(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   [एकूण गुण : 100

सूचना :– 1)   सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
         2)   उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1)   ''उद्योजकीय व्यक्तिमत्व बिगर–उद्योजकीय व्यक्तिमत्वापेक्षा भिन्न असते''. स्पष्ट करा[18]

प्रश्न 2)   'संघटनात्मक वर्तन' संकल्पनेची व्याख्या द्या. त्याचे महत्व आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.[18]

                            किंवा

         सौ.ज्योती नाईक यांचे उद्योजकीय व्यक्तिमत्व वर्णन करा.   [18]

प्रश्न 3)   अ)   सुधारित कार्यसमूह यावर टीप लिहा.   [9]
           ब)   संघाचे प्रकार स्पष्ट करा.   [9]

                            किंवा

           अ)   कार्यबदल आणि कार्य संपन्नता संकल्पना स्पष्ट करा.   [9]
           ब)   बदलाची कारणे कोणती ते सांगा.   [9]

प्रश्न 4)   'संघर्ष' संकल्पनेची व्याख्या द्या. संघर्षाची कारणे कोणती ते सांगा.   [18]

प्रश्न 5)   थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [18]

           अ)   समूह मिलाफ (Group cohesion)

           ब)   संघ विरूध्द समूह

           क)   संप्रेरणाचे प्रकार

           ड)   बदल प्रारूप (A Change Model)

प्रश्न 6)   तुम्ही खाजगी मर्यादित कंपनीत कर्मचारी व्यवस्थापक आहात. कर्मचाऱ्यांचा ताणतणाव कमी करण्याची जबाबदारी तुमच्यावर आहे. हे तुम्ही कसे कराल ?   [10]

⊖⊖⊖

[4963]Ext.-625
T.Y.B.Com.
MARKETING MANAGEMENT (Paper - III)
Advertising Management
(2013 Pattern)

Time :3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :
1) *All questions are compulsory.*
2) *figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define 'Advertising'. Explain the functions of advertising in detail.   **[18]**

Q2) What is Brand? Explain the types and their importance of brand identity.**[18]**

OR

What is Industrial marketing? Explain the types of Industrial goods.   **[18]**

Q3) a) Explain the essential factors for appeals in advertising.   **[9]**
     b) Describe the advantages of branding.   **[9]**

OR

     a) Explain the significance of Target marketing.   **[9]**
     b) Explain the process of marketing research.   **[9]**

Q4) What is logistics? Explain the scope and functions of logistics.   **[18]**

Q5) Write short notes on (any two)   **[18]**
     a) Objective of market targeting
     b) Product and advertisement research
     c) Need of ware housing
     d) Marketing audit

Q6) Explain the importance of Target marketing   **[10]**

P1220

[4963]Ext.-625
T.Y.B.Com.
MARKETING MANAGEMENT (Paper - III)
Advertising Management
(2013 Pattern)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :– 1)   *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*
         2)   *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*
         3)   *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1)   जाहिरात व्याख्या द्या? जाहिरातीची कार्ये सविस्तर विशद करा.   **[18]**

प्रश्न 2)   चिन्ह (Brand) म्हणजे काय? चिन्ह ओळख प्रकार व महत्व स्पष्ट करा.   **[18]**
                                   किंवा

            औद्योगिक विपणन म्हणजे काय? औद्योगिक वस्तुचे प्रकार स्पष्ट करा.   **[18]**

प्रश्न 3)   अ)   जाहिरात आवाहनातील आवश्यक बाबी स्पष्ट करा.   **[9]**
            ब)   चिन्हाकनाचे (Branding) फायदे विशद करा.   **[9]**
                                   किंवा
            अ)   लक्ष्यकेंद्री विपणनाचे महत्व स्पष्ट करा.   **[9]**
            ब)   विपणन संशोधनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.   **[9]**

प्रश्न 4)   पुरवठाशास्त्र म्हणजे काय? पुरवठाशास्त्राचे स्वरूप व कार्ये स्पष्ट करा.   **[18]**

प्रश्न 5)   थोडक्यात टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   **[18]**
            अ)   बाजारनिश्चितीची उद्दिष्टे
            ब)   वस्तू व जाहिरात संशोधन
            क)   गोदामाची गरज
            ड)   विपणन लेखापरिक्षण

प्रश्न 6)   लक्ष्यकेंद्री विपणनाचे महत्व स्पष्ट करा.   **[10]**

⊖⊖⊖

2

[4963]Ext.-626
T.Y. B.Com.
AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS (Special Paper - III)
(2013 Pattern)

Time :3 Hours] *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :

    1)   Question No.1 is compulsory.

    2)   Attempt any five from question No.2 to 8.

    3)   Figures to the right indicate full marks.

Q1) Evaluate the role of district central co-operative Banks in rural credit since 1991. **[20]**

Q2) Discuss the comparative merits and demerits of modern methods of irrigation. **[16]**

Q3) Explain the importance of 'SFDA' and 'IAAP' in rural development. **[16]**

Q4) Explain the growth and problems of Dairy co-operatives in India. **[16]**

Q5) Explain the causes and measures of industrial imbalance. **[16]**

Q6) Answer in brief **[16]**

    a)   Explain the importance of industrial policy

    b)   Explain the role of multinational corporations in India.

Q7) Explain in detail the role of private investment in infrastructural development in India since 1991. **[16]**

Q8) Write short notes on **[16]**

   a) Multinational corporations and industrial development

   b) Role of Government in 'SEZ'.

⊖⊖⊖

P1221

[4963]Ext.-626

T.Y. B.Com.

AGRICULTURAL AND INDUSTRIAL ECONOMICS (Special Paper - III)

(2013 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 100

सूचना :– 1) प्रथम प्रश्न अनिवार्य आहे.

2) प्रश्न क्रमांक 2 ते 8 पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

3) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 1991 पासून ग्रामीण पतपुरवठ्यातील जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकाच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा. [20]

प्रश्न 2) जलसिंचनाच्या आधुनिक पध्दतींच्या तुलनात्मक गुण–दोषांची चर्चा करा. [16]

प्रश्न 3) ग्रामीण विकासातील 'लहान शेतकरी विकास संस्था' (SFDA) आणि 'प्रकर्षित शेती क्षेत्र कार्यक्रम' (IAAP) यांचे महत्व स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 4) भारतातील दुग्ध सहकारी संस्थांची वृध्दी आणि समस्या स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 5) औद्योगिक असमतोलाची कारणे व उपाय स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 6) थोडक्यात उत्तरे लिहा. [16]

अ) औद्योगिक धोरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) भारतातील बहुराष्ट्रीय महामंडळाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्रश्न 7) 1991 पासून भारतातील पायाभूत सुविधा विकासातील खाजगी गुंतवणूकीची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 8) थोडक्यात टीपा लिहा. [16]

अ) बहुराष्ट्रीय महामंडळे आणि औद्योगिक विकास

ब) विशेष आर्थिक क्षेत्रातील (SEZ) सरकारची भूमिका

⊖⊖⊖

[4963]Ext.-627
T.Y. B.Com.
DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT
(Special Paper - III)

Time :3 Hours]　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　*[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates :

　　1)　　**All questions are compulsory.**

　　2)　　**Figures to the right indicate full marks.**

Q1) Answer in 20 Words each: (any ten)　　　　　　　　　　　　**[20]**

　　i)　　Write any two merits of strategic planning.

　　ii)　　Write any two purpose of defence management.

　　iii)　　Write the meaning of free market economy.

　　iv)　　Define threat perception.

　　v)　　Define deficit finance.

　　vi)　　Write any two post war problems.

　　vii)　　Define mixed economy.

　　viii)　　State any two ingredients of budget.

　　ix)　　Write any two sources of finance.

　　x)　　Define war potential.

　　xi)　　State the meaning of technological forecasting.

　　xii)　　Define performance budget.

　　xiii)　　Write any two functions of defence accounts department.

P.T.O.

Q2) Answer in 300 Words each: (any two) [30]

   a) Explain characteristics of India's economy.

   b) Do you agree defence and development go side by side? Justify.

   c) What is public good?

Q3) Answer in 300 words each: (any two) [30]

   a) Explain role of financial advisor in India's defence planning

   b) Examine foreign aid as a contributory element of war expenditure

   c) Write a note on the trends of India's defence spending

Q4) Write short notes on (any two) [20]

   a) Elements of industrial power

   b) Impact of decreased expenditure on armed forces

   c) Linkages between planning and budget

⊖⊖⊖

P1222

[4963]Ext.-627
T.Y. B.Com.
DEFENCE BUDGETING, FINANCE AND MANAGEMENT
(Special Paper - III)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास] [एकूण गुण : 100

सूचना :– 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) 20 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दहा) [20]

   i) सामरिक नियोजनाचे कोणतेही दोन गुणधर्म लिहा.

   ii) संरक्षण व्यवस्थापनाचे कोणतेही दोन हेतू लिहा.

   iii) फ्रि मार्केट ईकॉनॉमी चा अर्थ लिहा.

   iv) धोक्याविषयीची संकल्पना व्याख्या द्या.

   v) डिफीसिट फायनान्स व्याख्या द्या.

   vi) कोणत्याही दोन युध्दोत्तर समस्या लिहा.

   vii) मिश्र अर्थव्यवस्था व्याख्या द्या.

   viii) अंदाजपत्रकाचे कोणतेही दोन घटक नमूद करा.

   ix) राष्ट्रीय उत्पन्नाचे कोणतेही दोन स्त्रोत्रे नमूद करा.

   x) युध्दक्षमता व्याख्या द्या.

   xi) टेकनालॉजीकल फोरकॉस्टींग चा अर्थ लिहा.

   xii) कार्याभिमुख अर्थसंकल्प व्याख्या द्या.

   xiii) डिफेन्स अकाऊन्ट डिपार्टमेन्टची कोणतीही दोन कार्ये लिहा.

प्रश्न 2) 300 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतीही दोन)   [30]

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) संरक्षण सज्जता आणि विकास कार्यक्रम एकाच वेळेस सुरू ठेवले पाहीजेत? न्याय द्या.

क) पब्लीक गुड म्हणजे काय?

प्रश्न 3) 300 शब्दात उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन)   [30]

अ) भारताच्या संरक्षण नियोजनातील आर्थिक सल्लागाराची भुमिका स्पष्ट करा.

ब) ''परकीय मदत'' हा युध्दखर्चाचा एक घटक म्हणुन परिक्षण करा.

क) भारताच्या संरक्षण खर्चातील (कल) ट्रेण्डस यावर टिपण लिहा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन)   [20]

अ) औद्योगिक शक्तीचे घटक

ब) संरक्षण खर्च कपातीचा सशस्त्र सेनादलावर होणारा परिणाम

क) नियोजन आणि अंदाजपत्रक यातील संबंध

⊖ ⊖ ⊖

[4963] Ext. - 628

T.Y. B.Com.

INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM (Paper - III)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]   *[Max. Marks : 100*

Instructions to the candidates:

1) *Question No. 1 is compulsory.*

2) *Solve any five questions from Q. No. 2 to Q. No. 9.*

3) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define tourism? Enumerate the comparative study of tourism in India and Tourism in other countries. **[20]**

Q2) Define Tour-planning? Describe the various documents required for foreign-Tour **[16]**

Q3) Enumerate in detail the functions and working of PATA (Pacific Air Travel Association) **[16]**

Q4) What do you know about transport? Enumerate the significance of Transport in Indian Economy. **[16]**

Q5) What mean by Tour and travel Agent? Describe the role and working of tour and Travel Agent in Tourism. **[16]**

Q6) State and explain the facilities available to International Tourist in singapore and Hongkong. **[16]**

Q7) Enumerate the qualities required for tourism-Business. **[16]**

Q8) What mean by Tour Accommodation? Explain the significance of Tour Accommodation in Tourism. **[16]**

Q9) Explain in detail the current scenario of Air Transport in India. **[16]**

❀ ❀ ❀

P1506

[4963] Ext. - 628
T.Y. B.Com.
INSURANCE, TRANSPORT AND TOURISM (Paper - III)
(2013 Pattern)
(मराठी रुपांतर)

वेळ : 3 तास]   *[एकूण गुण : 100*

सूचना :
1) प्रश्न क्र. 1 सोडविणे आवश्यक आहे.
2) प्रश्न क्र. 2 ते प्रश्न क्र. 9 यापैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.
3) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) पर्यटनाची व्याख्या सांगा? भारतातील पर्यटन आणि इतर देशातील (विदेशातील) पर्यटन यांच्या मधील तुलनात्मक अभ्यास विशद करा.   **[20]**

प्रश्न 2) यात्रा – नियोजनाची व्याख्या सांगा? आंतरराष्ट्रीय यात्रेसाठी (परदेशात जाण्यासाठी) आवश्यक असणारी कागदपत्रे (दस्तऐवजे) विशद करा.   **[16]**

प्रश्न 3) 'पॅसेफिक हवाई यात्रा असोशिएशनची' (PATA) कार्ये आणि कामगिरी सविस्तर विशद करा. **[16]**

प्रश्न 4) वाहतूकीबद्दल आपण काय जाणता? भारतीय अर्थव्यवस्थेत वाहतूकीचे असलेले महत्त्व विशद करा.   **[16]**

प्रश्न 5) यात्रा आणि प्रवासी एजंट म्हणजे काय? पर्यटनात यात्रा आणि प्रवासी एजंटाची असलेली भूमिका आणि कामगिरी विशद करा.   **[16]**

प्रश्न 6) सिंगापूर आणि हॉंगकाँग येथे आंतरराष्ट्रीय पर्यटकासाठी उपलब्ध असलेल्या सुविधा सांगुन, स्पष्ट करा.   **[16]**

प्रश्न 7) पर्यटन–व्यवसायासाठी आवश्यक असणारे गूण विशद करा. [16]

प्रश्न 8) यात्री–निवासव्यवस्था म्हणजे काय? पर्यटनात यात्री–निवास व्यवस्थेचे असलेले महत्व स्पष्ट करा. [16]

प्रश्न 9) भारतातील हवाई वाहतूककीची सद्यःस्थिती सविस्तर स्पष्ट करा. [16]

❀ ❀ ❀

[4963]Ext - 629

T.Y. B.Com.

COMPUTER APPLICATION (Paper - III)

(Software Engineering)

(2013 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 100

Instructions to the candidates:

    1)   All questions are compulsory.

    2)   Figures to the right indicate full marks.

    3)   Neat diagrams must be drawn wherever necessary.

Q1) Attempt any ten of the following :   **[20]**

    a)   What is software?

    b)   Define software process.

    c)   List out available software risk.

    d)   What are the benefits of prototyping?

    e)   What is Data modeling?

    f)   What are Attributes?

    g)   Define software testing.

    h)   Define White box testing.

    i)   What are the element of system?

    j)   What is pseudo code?

    k)   What is Data Dictionary?

    l)   Define cohension.

Q2) Attempt any four of the following :   [20]

    a)   Explain in detail Waterfall model.

    b)   Explain in detail about Black Box Testing.

    c)   What are the merits and demerits of incremental model?

    d)   Explain in detail various layers of software Engineering.

    e)   Explain different techniques of fact gathering.

Q3) Attempt any four of the following :   [20]

    a)   Explain software Development life cycle in detail.

    b)   Explain output design with example.

    c)   Explain in detail ERD with example.

    d)   What are the various types of coupling?

    e)   What are the different qualities of good design?

Q4) Write short note on any four of the following :   [20]

    a)   Risk Identification

    b)   Spiral model

    c)   SRS Documentation

    d)   Feasibility study

    e)   Data Flow Diagrams (DFD)

Q5) Attempt any four of the following :   [20]

    a)   Explain different phases of RAD model.

    b)   Explain Decision Tree and Decision table.

    c)   Explain in detail Unit testing.

    d)   What are the different types of cohesion?

    e)   Explain Software testing strategies.

❀ ❀ ❀